27 Ἰουλίου 1896. ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. Ἀριθμὸς 26

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΗΧΩ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Διευθυντὴς Ν. ΦΑΛΗΡΕΥΣ ΒΕΗΣ

Συντάκται Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗΣ.

ΤΗ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ: ΤΩΝ ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΩΝ.

Ἐκδόται: Κ. ΖΙΒΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Φυλλαδίου: **Α. Σημηριώτη**, «Σοννέτο».— **Ἀλ. Παπαδοπούλου**, «Τὰ Γεράματα».— **Ι. Γρυπάρη**, «Γλωσσολογικά».— **Φ. Εὐγένη**, «Τὸ βῶδι».—«Πειρασμὸς» (ἀυθιστόρημα **Th. Bentzon**).

Ἐξωφύλλου: «Ἕνα κηνῦγι λύκων» (ἐπιφυλλὶς «**Ἠχοῦς**»).— κτλ.

Συνδρομή: Ἐν Κωνσταν]πόλει γρ. **40.**—Ταχυδρομικῶς γρ. **54.**—Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. **12.**—Ἕκαστον φυλλάδιον γρ. **1.**

Ἅμα τῇ πληρωμῇ τῆς συνδρομῆς δίδεται τὸ πρῶτον μέρος τοῦ μυθιστορήματος.

Adresse: N. PHALÈRE BEY

Directeur de "L'ECHO LITTÉRAIRE,,

12 Rue Haratchi, Galata - Constantinople.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύποις Κ. ΖΙΒΙΔΟΥ καὶ Σας, Γαλατᾶ, ὁδὸς Χαρατσῆ, ἀριθ. 12.

1896

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ "ΗΧΟΥΣ"

ΕΝΑ ΚΥΝΗΓΙ ΛΥΚΩΝ

Εἰς Μοντινὶ-λὲ-μπὲν, εἰς τὰ Βόσγια, ὅπου πηγαίνω σχεδὸν κάθε χρόνον, ἑλκυόμενος ἀπὸ τὸν ζωογόνον ἀέρα, ἀπὸ τὴν ὡραιότητα τῶν τοποθεσιῶν καὶ τὰ ἐξαίρετά του νερὰ, εἰς τὰ ὁποῖα χρεωστῶ δύναμιν καὶ ὑγείαν, ἀπέκτησα θαυμασίας γνωριμίας καὶ συνεδέθην μὲ στενὴν φιλίαν μὲ πολλοὺς βοσγίους, τοὺς περιωνύμους τούτους κυνηγούς.

Εἶναι φρικτὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγριοχοίρων καὶ τῶν λύκων, διὰ τοὺς ὁποίους τοὺς βαρύνει ἡ συνείδησις!...

Ὁ φίλος μου Μονιέ, μέγας κυνηγὸς τῶν λύκων καὶ ἰδιόρρυθμος εἰς τὰς ἀφηγήσεις του ἐκίνει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον μου μὲ αὐτάς.

«Μὰ ἔλα τὸν Ἰανουάριον νὰ ἑορτάσωμεν μαζῆ τὸν ἅγιον Οὐβέρτον, κ' ἂν τὸ χιόνι βοηθήσῃ θὰ ἰδῇς ἕνα ὡραῖο κυνήγι μὲ ὅλην του τὴν συνοδίαν. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀξίζει τὸν κόπον νὰ κοπιάσῃς!»

Λοιπὸν εἰς τὰς 28 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου πῆρα τὸν δρόμο τῶν Βοσγίων μ' ἕνα ἄγριο κρύο καὶ μ' ἕναν ἀέρα ποὺ ἔριχνε τὰ νύχια.

«Καλὸς καιρὸς, πλούσιος καιρός!» ἔλεγα μέσα μου καὶ χαμήλωνα τὸ γουνωτὸ κάλυμμά μου ὡς τ' αὐτιὰ καὶ σκέπαζα τὴ μύτη μου καὶ κουκουλώνουμου, ὅσο μποροῦσα καλύτερα μὲ τὸ σκέπασμά μου. Ἤμουν ὁλομόναχος στὸ σιδηροδρομικὸν ἁμάξι καὶ μποροῦσα νὰ σκέπτωμαι ἀνέτως τὸ κυνήγι αὐτὸ ποὺ θὰ παρευρεθῶ διὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς μου. Τὸ κυνήγι τοῦ λύκου! Εἶναι τὸ ὄνειρον καὶ ἡ δόξα τοῦ κυνηγοῦ! Ὦ! πόσον ἡ ταχεῖα αὕτη ἁμαξοστοιχία μοῦ ἐφαίνετο ὅτι πηγαίνει ἀργὰ, ἀπὸ τὸν ἀναβρασμὸν τῶν φιλοκινδύνων αἰσθημάτων μου! Ἐπὶ τέλους, ἔρθασα!

Ὁ φίλος Μονιὲ μὲ ἐδέχθη μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ μὲ ἐσύστησεν εἰς τοὺς φίλους του καὶ μὲ ὑπεσχέθη καλὴν διασκέδασιν διὰ τὴν αὔριον: πολλοὶ λύκοι ἰχνηλατεύθησαν.

«Μόνον νὰ μὴ μαλακώσῃ ὁ καιρὸς καὶ μᾶς λυώσῃ τὰ εἴκοσι ἑκατοστόμετρα τοῦ χιονιοῦ, καθὼς πρὶν ἀπὸ ἕνα μῆνα τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως ραγδαία βροχὴ μᾶς ἀνάγκασε νὰ κρεμάσουμε τὰ ὅπλα μας καὶ ν' ἀφήσωμε τὰς σάλπιγγάς μας Τίποτε δὲν γίνεται μὲ τὴν βροχή. Οἱ λύκοι κυνηγοῦν τοὺς κυνηγοὺς κι' ἀλλοίμονο σ' ὅποιον πέσῃ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς φυλάγῃ ὁ ἅγιος Οὐβέρτος. Ἐσεῖς παιδιὰ, αὔριο στὶς ὀκτὼ νὰ βρεθῆτε στὴν καλύβα τοῦ Ματθαίου. Ξέρετε, κύριοι κυνηγοὶ, πῶς τὰ δῶρα εἶναι τῶν χωρικῶν ποὺ θἄρτουν μαζῆ, δὲν κρατοῦμεν διὰ τὸν ἑαυτόν μας παρὰ μόνον τὴν δόξαν τῆς τουφεκιᾶς!»

Ἡ προκήρυξις αὕτη προκάλεσεν ἔκρηξιν χαρᾶς μεταξὺ τῶν καλῶν ἐκείνων ἀνθρώπων. Γιὰ φαντάσου, ἑκατὸ φράγκα γιὰ κάθε λύκο καὶ διακόσια γιὰ κάθε λύκαινα. Αὐτὸ τοὺς ἐνθουσίασε κι' ὅλοι μαζὶ ἐφώναξαν: Ζήτω τοῦ ἀρχηγοῦ μας!...

Κ' ἐνῷ ὁ καθεὶς τραβοῦσε γιὰ τὸ σπίτι του «Νὰ, μὲ εἶπεν ὁ φίλος μου Μονιέ, πῶς κατωρθώνει κανεὶς νὰ ὑπηρετῆται καλὰ ἀπὸ τοὺς βοηθούς του».

Βιαστικοὶ ἐρθάσαμεν εἰς τὸ οἴκημά του ὅπου μᾶς περίμενε πολυτελὲς γεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησεν ἡ ἀξιαγάπητος κυρία Μονιέ.

«Πῶς, ἡ δεσποινὶς Ματθίλδη δὲν τρώγει μαζὶ μας; μήπως ἀδιαθετεῖ;...

— Ποσῶς, τὸ Σάββατον εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς μάμης της. Μένει ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα μαζί της, καὶ ἡ μητέρα μᾶς τὴν φέρνῃ τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ μεσημέρι τρῶμε ὅλοι μαζί».

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου, παρετήρησα ὅτι ἡ οἰκοδέσποινα δὲν εἶχε τὴν συνήθη φαιδρότητά της καὶ ὅτι ὁ σύζυγός της ἂν καὶ ἔτρωγε σὰν λάμια, ἔμενε σιωπηλός.

Ἀφοῦ πήραμε τὸν καφὲ ἐκαθήσαμεν κοντὰ στὴ φωτιὰ, ὁ καθένας σὲ μιὰ πολυθρόνα, μὲ τὸ τσιγάρο στὸ στόμα, ἐνῷ ἡ κυρία Μονιὲ ἡ ὁποία μᾶς ἐπέτρεπε νὰ καπνίζωμε τὸ σαλόνι της, πῆρε τὸ κέντημά της.

Παρετήρησα ὅτι μόνος ἐγὼ ὁμιλοῦσα καὶ ἐπὶ τέλους τοὺς εἶπα:

«Φίλοι μου, θἄχετε κάτι τί τὸ ὁποῖον σᾶς βασανίζει;

— Ναί, εἶπεν ὁ Μονιέ.

— Ἀχ! ναί, ἐστέναξεν ἡ σύζυγός του, καὶ μάλιστα ἂν ἐδέχεσθε νὰ γίνετε κριτὴς μεταξύ μας θὰ μᾶς ἐκάμνατε μεγάλην ἐκδούλευσιν.

— Μ' ὅλη μου τὴν καρδιά· λέτε λοιπόν, τί τρέχει;

— Τρέχει... μᾶς ζητοῦν τὴν Ματθίλδην εἰς γάμον.

— Εἶναι φυσικώτον! καὶ ἂν ὁ ζητῶν εἶναι καλός;

— Πολὺ καλός! εἶπε ζωηρῶς ἡ κυρία Μονιέ.

— Κατὰ τὸ γοῦστο σου!... ἀλλὰ ἐλεεινὸς κατὰ τὸ δικό μου, ἐπανέλαβεν ὁ φίλος μου ἀναποδιασμένος. Ἀλήθεια, τὸν γνωρίζεις: ἐκεῖνος ὁ λιμοκοντόρος!... ὁ Ὀκτάβιος Μουλὲν, ποὺ ἔρχεται τώρα δυὸ χρόνια στὸ Μαρτινὶ μὲ τὴν θεία του ἢ νουνά του, ξέρω καὶ γώ... Στὸ θεό σου, εἶναι ἄνδρας γιὰ τὴν κόρη μου αὐτός!... Εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῶ γιὰ γαμβρὸν μιὰ τέτοια κοκονίτζα;

— Ἂν δὲν μ' ἀπατᾷ ἡ μνήμη, αὐτὸς ὁ νέος ἔχει πολὺ καλὸν παρουσιαστικό, ὀλίγον δειλὸς ἴσως, ἀλλὰ ἄριστος μουσικός· παίζει ὀκταβίνο, σὰν ἀληθινὸς καλλιτέχνης.

— Δὲν εἶναι ἔτσι; ἐφώναξε θριαμβευτικῶς ἡ κυρία Μονιέ. Καὶ ἔπειτα, κύριε, οἰκογένεια χαίρου-

ΣΟΝΝΕΤΟ

Ἀπὸ τὰ φύλλα πέφτανε δροσιᾶς μαργαριτάρια
στὸν κῆπο, ποὺ καθώμαστε καὶ ποὺ τὴν εὐλογοῦσε·
μιὰ ἀχτίδα, ποὺ στάνθόσπαρτα ξεψύχαε χορτάρια,
σερνούντανε στὰ πόδια της δειλὴ καὶ τὰ φιλοῦσε.

Στὸ ποταμάκι ἀργυρᾶ γλυστρούσανε τὰ ψάρια.
τὸ περιβόλι ὁλόφωτο στὸ μεσημέρι ἐζοῦσε·
ἐρωτεμμένα δυὸ πουλιὰ πετοῦσαν στὰ γλωνάρια
κ' αὐτὴ σὰν κρίν' ὁλόασπρη στὸν ἴσκιο του ἀνθοῦσε

Τὰ χείλη της μαδούσανε σιγὰ καὶ ξεχασμένα
τὸ κόκκινο τριαντάφυλλο ποὺ βάσταγε στὸ χέρι
καὶ στὴν ποδιά της πέφτανε τὰ φύλλα ἕνα-ἕνα.

—Ἔτσι χωρὶς, νὰ φαίνεται στὰ χέρια της μαχαίρι
καὶ τῆς σφαγμένης μου καρδιᾶς τὰ φύλλα σπαρταροῦνε
Ὅταν μοῦ λὲν τὰ χείλη της πῶς δὲν μὲ ἀγαποῦνε!

Α. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΤΑ ΓΕΡΑΜΑΤΑ

«Σφάλησε τὰ μάτια του ὁ γέρως μου πατέρας καὶ τὸν ἔκλαψα πικρά. Μὰ ἀφοῦ ἔκλαψα τὸ θάνατο ἐκείνου, ἔκλαψα καὶ τὴ δική μου τὴ ζωή. Τί γνώμη εἶχε ἀνυπόφορη! μ' ἔκαμε νὰ μὴ πιστεύω σὲ τίποτα. Γέρασα παράκαιρα, χωρὶς μιὰ γλυκειὰ ἀνάμνησι. Ἀχ πῶς τὰ βλέπω ὅλα μαύρα! πῶς αἱ φωτεινότεραι εἰκόνες σκιάζονται ἐμπρός μου. Ἀκούω λόγια ὡραῖα, λόγια μαγικὰ, ποὺ μὲ συγκινοῦν, καὶ ἔξαφνα ἕνα κομμάτι πάγος γλυστρᾷ στὴν καρδιὰ μου καὶ ἕνα γέλοιο σατανικὸ ἀντιλαλεῖ, σὰν νὰ μοῦ λέγῃ·

— Χὰ χὰ χὰ... τὰ πίστεψες; συγκινήθηκες; ἦταν λόγια...

Ἐζήλεψα ἕνα μερμήγγι εὐχαριστημένο μὲ ἕνα κριθαράκι στοῦ στόμα· δὲν πρόφθασα νὰ τὸ καμαρώσω, ἕνα ποδάρι ἄπονο τὸ θανάτωσε.

Γιὰ ὅλους, μὰ γιὰ ὅλους βρίσκεται ἕνας ἄπονος καὶ μᾶς θανατώνει, μᾶς μαραίνει, σβύνει τὸ κερί, ποὺ ἐρώτιζε κάθε βῆμά μας.

Ἤμουν πάντα μελαγχολική. Σὰν νὰ ἐπρόβλεπα μέσα στὴ χαρὰ τὴν παιδική, τὰ βάσανα καὶ τὴς πίκραις τοῦ μέλλοντος. Ἡ μελαγχολία ἐκείνη, ποὺ μοῦ τὴν ἐβάπτισαν «ἀχαριστία γιὰ τὰ δῶρα τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ» ἦταν προαίσθημα. Ἦταν τὸ σύννεφο ποὺ μαυρίζει τὸν οὐρανό, πρὶν νὰ ξεσπάσῃ σὲ βροχή.

Ἀχ τώρα, τί δὲν θὰ ἔδιδα γιὰ νὰ γυρνοῦσε ξανάστροφα ὁ τροχὸς καὶ νὰ ζοῦσα πάλι ἐκείνη τὴ ζωή, ποὺ δὲν ἤξερα νὰ τὴ χαρῶ.

Ἀδιάφορον, ἂν ὁ πατέρας ἦταν ἰδιότροπος, ἐγὼ ἔπρεπε νὰ μὴ μαραίνωμαι· τέτοια εἶνε τὰ γεράματα. Μὰ ὄχι· τέτοιος ἦταν καὶ νέος, γιατί πέθανε ἡ μάνα μου παράκαιρα.

Διψῶ καὶ θέλω νὰ πιῶ ἀπὸ τὸ ποτῆρι, ποὺ τὸ ἀπέρριψα ἄλλοτε.

Διψῶ γέλοια, φωναῖς, χαραῖς, τρέλλαις, διψῶ... καὶ ἡ φλογισμένη μου ματιά, βλέπει μὲ φρίκη στὸν καθρέπτη, ἕνα σκελετὸ μὲ ἄσπρα μαλλιά.

Ἐγώ... δὲν εἶμαι ἐγώ... Οὔτε ν' ἀγαπήσω δὲν πρόφταξα! Ἀγάπης δὲν ἀντάλλαξα γλυκὸ φιλί. Αὔριο θὰ σκοντάψω στοῦ μνῆμα... Κάνεις δὲ θὰ μὲ κλάψῃ.

Θέλω τὴ δροσιά μου, τὴ νεότητά μου· αὐτὴν τὴν χάρι, πρέπει νὰ τὴν ἀπολαύσουν ὅσοι δὲ χάρηκαν. Ἡ γῆ δὲν θὰ χάσῃ τίποτα· τὸ κορμὶ αὐτὸ ἀργὰ ἢ γρήγορα εἶνε δικό της. Ἀχ τί σημαίνουν δέκα εἴκοσι χρόνια περισσότερα ἐπάνω στὴ γῆ, ἀφοῦ θὰ μᾶς σφίγγῃ αἰώνια ἡ κρύα ἀγκαλιά της.

Τίποτε... τίποτε... ἄσπρα μαλλιά, πρόσωπο χαρακωμένο ἀπὸ τὰ βάσανα... αὐτὴ εἶν' ἡ ἀλήθεια.»

Αὐτά, λέγει μιὰ δυστυχισμένη, ποῦ δὲν ἐχάρηκε καὶ τἄκουσε μιὰ νεραΐδα ποῦ ἐχάρηκε καὶ ἀπεφάσισε νὰ τῆς χαρίσῃ τὴν νεότητα καὶ τὴ δροσιά.

Ἡ νεραΐδα πολὺ ἐγέλασε (καὶ εἶχε σαράντα χρόνια νὰ γελάσῃ) ὅταν εἶδε τὴ δυστυχισμένη νὰ καμαρώνῃ μὲ λαχτάρα καὶ τρομάρα τὸ δροσερό της πρόσωπο.

Κάνένας μέσα στὸ χωριὸ, δὲν ἔδειξε ἀπορία γι' αὐτὴν τὴν μεταμόρφωσι.

* * *

Ἀ τώρα θὰ χαρῶ... λέγει ἡ Δάφνη καὶ χτενίζει τεχνικά, τὰ μεταξένια της μαλλιά.

Γελᾷ, φωνάζει, τρέχει, παίζει καὶ κουρασμένη πέφτει σὲ ὕπνο βαθὺ τὸν ὕπνο τῆς νεότητος.

Τρώγει μὲ ὄρεξι καὶ λύπης σύννεφο δὲν τὴ σκιάζει.

Μὰ ἔξαφνα τὸν ὕπνο πάλι ἔχασε, μαράθηκε, ἐζάρωσε.

Ἄχ... ἀγαπᾷ.

Κ' ἐκεῖνος; Ἀ! κ'ἐκεῖνος τὴ λατρεύει. Ξενυχτᾷ στὸ παραθύρι της καὶ τραγουδεῖ τραγούδια τῆς ἀγάπης.

Ὁ ξένος ἀγαπᾷ τὴ Δάφνη· ὅλο τὸ χωριὸ τὸ ἔμαθε. Ἡ Δάφνη δὲν τὸ κρύβει. Πῶς τὸν λυπᾶται... μὰ ὄχι... ἀκόμη θὰ τὸν τυραννήσῃ. Λέει πῶς εἶνε οἱ ἄνδρες ἄπιστοι καὶ θέλει νὰ τὸν δοκιμάσῃ.

Ἐκεῖνος λυώνει σὰν κερί. Λυώνει, ἄχ, δὲ τὸ βλέπει μόνο ἡ Δάφνη, τὸ βλέπει ὅλο τὸ χωριό.

— Καλὲ δὲν τὸν λυπᾶσαι; τῆς λέγει μιὰ γειτόνισσα πονόψυχη.

Ἀκόμα κι' ὁ παπᾶς, τῆς μίλησε λόγια θεοφοβούμενα κ' ἡ Δάφνη ποῦ βιάζουνταν ἀπ' ὅλους πειὸ πολύ, ἡ Δάφνη τ' ἀποφάσισε.

* * *

Κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο τῆς ἀγριοκαστανιᾶς, κάθετ' ὁ ξένος καὶ βαθειὰ βαθειὰ συλλογίζεται.

Ἡ Δάφνη φορεμένη τὰ γιορτερά της, λάμπει ἀπὸ εὐμορφιὰ καὶ ἡ καρδιά της χτυπᾷ, μὰ εἶνε τὸ καρδιοχτύπι της καρδιοχτύπι χαρᾶς.

Θὰ τοῦ τὸ 'πῇ... τὸν ἀγαπᾷ, ἄδικα τρώγει τὴ νιότη του. Γραμμένο ἤτανε μὲ μοίρας χέρι, νὰ γένουνε συντρόφοι.

Ἄστραψε τοῦ ξένου ἡ ματιὰ ἀπὸ χαρὰ καὶ περιφάνεια. Ἡ πεντάμορφη ποῦ δὲν ἐγύριζε νὰ ἰδῇ κανένα παληκάρι... τὸν ἀγαπᾷ... κ' ἦλθε στὰ πόδια του.

Καὶ ἦτο ἡ περιφάνεια ἡ κρύα τόσω μεγάλη, ποῦ ἔσβυσε τὴν ἀγάπη του. Ἤθελε, ὁ κόσμος ὅλος νὰ ἔβλεπε στὰ πόδια του τὴν κόρη τὴν πεντάμορφη. Ἡ μοναξιά, ποῦ εἶνε τόσω ἀγαπητὴ στὰ στήθια ποῦ τὰ φλογίζει ἀληθινὴ ἀγάπη, τοῦ φέρνει στενοχώρια.

Ἐκείνη δὲν καταλαβαίνει τίποτα. Τοῦ λέγει λόγια τῆς ἀγάπης, τοῦ λέγει καὶ δὲν σταματᾷ τὸ στόμα της τὸ τριανταφυλλὶ καὶ φεύγει ἀροῦ τοῦ ἔδωκε τὸ ὕστερνό φίλημα.

Ὁ ξένος εἶδε ἕνα 'μάτι περίεργο πίσω ἀπὸ τὴν ἀγριοκαστανιὰ καὶ χάρηκε.

Τώρα ποῦ εἶχε μάρτυρα, νὰ καυχηθῇ μποροῦσε.

Πῶς χαίρεται ἡ Δάφνη!

Θυμᾶται τὴν ἄλλη της νεότητα, τὴν ἄχαρη, τὴ μαύρη καὶ λέγει·

«Ἂν δὲν περάσῃ κάνεις μιὰ τέτοια ζωή, δὲν ξεύρει ἀλήθεια νὰ καλοζήσῃ.

— *Μὴ 'πῇ ὁ κόσμος τίποτα*... Αὐτὸ μαραίνει κάθε μας χαρά. Αὐτὸ εἶνε τὸ ἐπιτύμβιο, ποῦ θάφτει ὁ ἄνθρωπος, κάθε χρυσόφτερό του ὄνειρο. Ὁ μπαπᾶς ὁ γρινιάρης... ποῦ σ' ὅλον τὸν κόσμο φαίνουνταν καλὸς καὶ γελαστὸς καὶ ἅμα ἔμπαινε στὸ σπῆτί του, φεῖδι τρικέφαλο γενούντανε. Ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔβλεπε γυναῖκα καὶ παιδιὰ νὰ τὸν δουλεύουνε πιστὰ καὶ ἀδιάκοπα, χωρὶς καμμιὰ νὰ δείξῃ εὐχαρίστησι, ὁ μπαπᾶς δὲν εἶνε ζωντανός, νὰ ταράξῃ τὴν εὐτυχία μας. Τώρα χαρά, ἀγάπη, εὐτυχία... Αἰσθάνομαι ὅτι μπορῶ νὰ ζήσω χίλια χρόνια νέα κ' εὔμορφη. Τί θέλουνε τὰ κρύα τὰ γεράματα, ἐκεῖ ποῦ ἡ λύπη καὶ ἡ συλλογὴ δὲν τὰ προσκάλεσε. Πῶς νὰ ρυτιδωθῇ τὸ μέτωπο, ἀροῦ δὲν τὸ σκάφτουν τὰ βάσανα;»

* * *

Ἡ νεραΐδα, τὴν νύκτα τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὴν ἔφερε ἐκεῖ ποῦ ὁ ξένος μεθυσμένος διεσκέδαζε.

Ἄκουσε τρομαγμένη αὐτὰ τὰ λόγια, νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα του.

— Τὸ ξέρει ὁ Δῆμος, εἶνε μάρτυρας. Ἡ κόρη ἡ παινεμένη, τὸ καμάρι τοῦ χωριοῦ, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ἂν ἦμαι 'παντρεμένος γιὰ ἐλεύθερος, ἦλθε στὰ πόδια μου, γιὰ τὴν ἀγάπη της νὰ μοῦ μιλήσῃ. Ποιὰ 'μπορεῖ σὲ μένα νὰ ἀντισταθῇ; Ἡ γυναῖκα μου, κορμὶ κυπαρισσένιο κι' ἀρχοντοπούλα ἀφροπλασμένη, ποῦ εἶνε βασίλισσα μπρὸς στὴ δική σας τὴν πεντάμορφη, μὲ περιμένει ἐκεῖ κάτω στὸ γυαλό, μαντῆλι νὰ μοῦ κάμῃ καὶ νὰ μοῦ 'πῇ τὸ *καλῶς ὥρισες*. Τὴ Δάφνη σας, σᾶς τὴ χαρίζω Ὁ Δῆμος εἶνε μάρτυρας: ἐκεῖνος ποῦ θὰ τὴν κάμῃ ταῖρί του, θὰ βρῇ στὸ ὡραῖο πρόσωπό της, τὰ δικά μου τὰ φιλιά...

Ὁ Δῆμος, τὸ κεφάλι κούνησε βαρὺ ἀπ' τὸ κρασί.

— Τὸν ἀγαπᾷς; εἶπ' ἡ νεραΐδα.

— Τὸν ἀγαπῶ, εἶπε ἡ Δάφνη καὶ κυλίσθηκε στὰ πόδια του, νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ μὴν τῆς πάρῃ τὴν ἀγάπη του, γιατί θ' ἀδικοθανατίσῃ. Νὰ ζήσῃ δὲν μπορεῖ χωρὶς αὐτόν.

Ἐκεῖνος, τῆς 'μίλησε γιὰ τὴ γυναῖκά του.

— Ἄχ ἄπονε· δὲν τὴν συλλογίζουσουν, ὅταν τραγούδια ἔλεγες ἀγάπης ἄγρυπνος στὸ παραθύρι μου. Δὲν τὴν συλλογίσθηκες, ὅταν μοῦ μήνυσες μὲ τὴ γειτόνισσα, πῶς χωρὶς ἐμένα νὰ ζήσῃς δὲν μπορεῖς; Καὶ τώρα...

— Ξέρεις, πεισματώθηκα· ἔχασα τὸν ὕπνο μου. Τὸ πῆρα στὴ φιλοτιμία μου καρφί. Ἀκοῦς ἐκεῖ, νὰ μὴ γυρίζῃς νὰ μὲ ἰδῇς.

Σὲ μένα, ποιὰ μαυρομμάτα μπορεῖ ν' ἀντισταθῇ καὶ ποιὰ γαλανομάτα, γιὰ μένα δάκρυα δὲν ἔχυσε!!!

Νὰ χὰ χὰ τὸ λέγει καὶ ἡ γυναίκα μου.

Ὁ Δῆμος κούνησε τὸ κεφάλι του, βαρὺ ἀπ' τὸ κρασί...

Ἡ Δάφνη γύρισε καὶ εἶδε ὅλα τὰ μάτια νὰ γελοῦνε περιπαικτικὰ καὶ τὰ χείλη κάτι νὰ ψιθυρίζουν καὶ συλλογίσθηκε, ποῦ αὐτὰ τὰ βλέμματα κι' αὐτὰ τὰ λόγια, θὰ τὴν συνοδεύουνε παντοῦ. Τώρα ἔγεινε γελοία καὶ μὲ τὸν καιρὸ θὰ γένῃ γεροντοκόριτσο γελοῖο. Συλλογίζεται, πῶς πρὶν ὅταν τὴν 'βλέπανε, ἐκρυφολέγανε·

— Εἶνε ἡ Δάφνη, ἡ κόρη, ποῦ ὑπέφερε μὲ ἀγγελικὴ ὑπομονή, τὸ θηρίο τὸν πατέρα της.

* * *

Ἄχ τὰ καϋμένα τὰ γεράματα. μὲ τἄσπρα τὰ μαλλιὰ καὶ τὸ χαρακωμένο πρόσωπο! Εἶνε εὐλογία Θεοῦ. Ἡ ψυχὴ δὲ λυώνει σὲ ὄνειρα πλάνα, καὶ ἡ ἐλπίδα ἡ χρυσόφτερη, ποῦ εἶνε ἡ κατάρα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ δυστυχισμένο ἄνθρωπο (ποῦ τὸν κρατεῖ σὲ ἀδιάκοπο πυρετὸ καὶ ζωγραφίζει τὴν αὔριον μὲ χρώματα μαγικὰ καὶ ἔρχεται ἡ αὔριον συννεφιασμένη, παγωμένη) κ' αὐτὴ χάνει τὴν ἐξουσία της.

Τὰ γεράματα, ποῦ ἔχεις ἐμπρός σου ἀλυσσίδα μαργαριταρένια ἀπὸ ἀναμνήσεις, ποῦ τόρα ἀπὸ μακρυὰ, σοῦ φαίνονται ἡ εὐτυχία ἡ ἀληθινή, εὐλογημένα τὰ γεράματα.

Τότε ἂς τρέμῃ τὰ γεράματα ὁ ἄνθρωπος, ὅταν τὰ ἄσπρα του μαλλιὰ, δὲν ἀπαντοῦνε σεβασμό, μόνο τὴν ἀηδία καὶ τὴν περιφρόνησι.

Αὐτὰ συλλογίζεται ἡ Δάφνη ἀπελπισμένη καὶ τῆς φαίνεται ἡ δεύτερη νεότης της, θεϊκὴ κατάρα.

Ἡ νεραΐδα, ποῦ σαράντα χρόνια εἶχε νὰ κλάψῃ, ἔκλαψε τώρα, στὴν ἀπελπισία της καὶ μὲ τὸ μαγικό ραβδί της τὴν. ξύπνησε ἀπὸ τὸν ὕπνο τὸ βαθύ.

Ἡ Δάφνη εἶδε γύρω της τὸ πένθιμό της φόρεμα, τὸ πτωχικὸ δωμάτιό της καὶ μὲ λαχτάρα, μὲ καϋμὸ, σὰν νὰ ἐλαχταροῦσε καὶ νὰ μὴν ἤθελε νὰ μάθῃ τὴν πικρὴ πραγματικότητα, πλησίασε στὸ καθρέφτάκι της· ἀνεγνώρισε τὰ ἄσπρα της μαλλιὰ καὶ τὸ ζαρωμένο πρόσωπό της, ποῦ τὸ αὐλάκωσε τὸ ἄροτρο τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀροσιώσεως.

Ἄχ ἔκλαψε κ' ἔσκυψε στὸν καθρέπτην σὰν εἰδωλολάτρισσα καὶ τὴ σκιά της φίλησε.

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

1

Ὁ πληθυντικὸς τοῦ θηλυκοῦ ἄρθρου τῆς δημοτικῆς.

Δυσάρεστον ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ εἰς τὸν ἀναγνώστην τὸ ὅτι ἕκαστος σχεδὸν τῶν γραφόντων τὴν δημοτικὴν μεταχειρίζεται ἴδιον ὀρθογραφικὸν σύστημα ἐκεῖ ὅπου παρουσιάζεται μικρὰ ἢ μεγάλη δυσκολία περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς γραφῆς μερικῶν λέξεων. Καὶ ὅσον μὲν ἀποβλέπει τὰς περισσοτέρας λέξεις τοιαύτη ἀμφισβήτησις βεβαίως δὲν παρουσιάζεται καὶ ὅλοι ἀδιστάκτως γράφομεν νερὸ π. χ. ὑπάρχει ὅμως πλῆθος ἀνυπολόγιστος περιστάσεων κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀμφιβολία παρουσιάζεται ἀδυσώπητος, ὡθοῦσα τοὺς περισσοτέρους νὰ γράφουν αὐθαιρέτως ὅ,τι προφθάσουν. Τὸ πράγμα ἦτο δικαιολογημένον ἐφ' ὅσον ἐπιστήμη μὲ κῦρος καὶ αὐθεντείαν δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐπιληφθῇ τῆς συστηματικῆς σπουδῆς τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης, καὶ ἐφ' ὅσον οὐδὲ ὑπόνοια ὑπῆρχεν ἀκόμη ὅτι ἡ δημοτική, ἢ ὁμιλουμένη, θὰ ἐγίνετο ποτὲ γλῶσσα τεχνική, γραφομένη δηλαδή, καὶ τείνουσα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀντικαταστήσῃ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν τὴν λεγομένην καθαρεύουσαν. Ἀλλὰ ἡ θέσις τῶν πραγμάτων ἤλλαξεν οὐσιωδῶς ἀπὸ τινων ἐτῶν καὶ ἤδη ἐπιστήμονες πρώτης τάξεως προσκομίζουσιν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς γλώσσης ἐρόδια τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα, ὥστε νὰ δημονῇ κανεὶς πολλάκις σκεπτόμενος τί θὰ ἠδύναντο νὰ προσθέσωσιν, μὲ τὴν ἰδίαν νοητικὴν δαπάνην, εἰς ἐπιστήμας πρακτικωτέρας καὶ ὠφελιμωτέρας, κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τῶν πολλῶν. τοὐλάχιστον. Βεβαίως πολλὰ ἔχει ἀκόμη νὰ ἐπιτελέσῃ διὰ τὴν γλῶσσαν μας ἡ ἐπιστήμη, καὶ οὐδεμία ὑπερβολὴ θὰ ἦτο νὰ εἴπωμεν ὅτι οὐδὲ εἰς τὸ ἄλφα εὑρίσκεται ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἤδη ἔκαμεν εἶναι τόσον πολλὰ ὥστε θὰ ἦτο ἀσύγγνωστος νωθρία, εἰ μή τι ἄλλο, νὰ μὴ ἐπωφεληθῇ τις τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς καὶ νὰ τυφλώττῃ πρὸς τὰ βεβαιότερα τῶν διδαγμάτων της. Καὶ διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὸ ὀρθογραφικὸν μόνον ζήτημα, θὰ ἦτο πλέον ἐντροπὴ αὐτόχρημα νὰ ἀρκούμεθα μὲ τὰς αὐθαιρεσίας αἴφνης ἑνὸς Σταματέλου, τοῦ Λευκαδίου σχολάρχου, πέραν τῆς γλωσσολογικῆς σοφίας τοῦ ὁποίου δὲν ἐπροχώρησαν ἀκόμη σήμερον πολλοὶ μὲ πολλὰς ἀξιώσεις. Οἱ πολλοὶ ἀρκοῦνται ἀκολουθοῦντες τὴν παράδοσιν καὶ τὴν συνήθειαν, καθὼς λέγουσι, χωρὶς νὰ γνωρίζωσιν ἀκριβῶς τί σημαίνουσιν αἱ λέξεις αὐταί, προβαίνουσιν μάλιστα ὄχι ὀλίγοι μέχρι τοῦ νὰ οἰκτείρουσι συγκαταβατικῶς τὴν ἰδιοτροπίαν ἢ καὶ ἀγραμματοσύνην—τίς οἶδε; —ἐκείνων οἵτινες ἀλόγως δῆθεν νεωτεριζόντες γράφουσιν; *οἱ γυναῖκες, τίς ἔμορφες, σπίτι, κοιτάζω, καλύτερος* καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Μερικοὶ, ἐπιφυλακτικώτεροι, νομί-

ζουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ποδίδωμεν καὶ τόσην σημασίαν εἰς τὸ ὀρθογραφικὸν ζήτημα, ἀγνοοῦντες πόσα πράγματα σπουδαιότερα παρ' ὅσον δύνανται νὰ φαντασθῶσιν συνδέονται ἀναποσπάστως μὲ αὐτό, ὅπως ἴσως θὰ φανῇ ἀπὸ τὸ πρῶτον ἄρθρον τῶν «γ.λωσσολογικῶν» ποὺ ἀρχίζομεν χάριν τῶν πολλῶν σήμερον. Ὅσοι δὲν εἶναι ἀλογίστως πείσμονες θὰ πεισθῶσιν περὶ τῆς ἀνάγκης ὁμοιομόρφου καὶ συνεποῦς ὀρθογραφικοῦ συστήματος, βασιζομένου ἐπὶ παντὸς ἄλλου ἢ τῆς αὐθαιρεσίας ἑκάστου.

* * *

Ἡ ὀρθογραφία (¹) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ θηλυκοῦ ἄρθρου ᾑ (ᾑ γυναῖκες) ἔχει ἐπὶ πολὺ ἐπικρατήσῃ, ὡς καθιερωμένη παράδοσις, τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἔχουσα ἀπ' αὐτῶν δῆθεν τῶν παλαιῶν χειρογράφων τοῦ μέσου αἰῶνος.

Καὶ μόλα ταῦτα ἡ ἁπλῆ τῆς γραφῆς ταύτης παρατήρησις διεγείρει, οὕτως εἰπεῖν, ἀνησυχίας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι οὐδέποτε μέχρι τοῦδε διετυπώθησαν ἐπαρκῶς καὶ ὡρισμένως οἱ ὑπὲρ αὐτῆς λόγοι (²). Φαίνεται, ὁπωσδήποτε, ὅτι οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν γραφὴν ταύτην στηρίζονται ἐπὶ τῆς ὑποτιθεμένης τροπῆς τοῦ *αι* εἰς *η*, τῆς γνωστῆς δῆλον ὅτι χρονικῆς αὐξήσεως τοῦ ἀρχαίου ρήματος (αἰτέω-ᾔτησα). Εἶτε, τολμηρότερον ἀκόμη, φαίνονται ἐπικαλούμενοι τὴν ἰωνικὴν ἀναλογίαν πρὸς δικαιολόγησιν τῆς τροπῆς.

Λησμονοῦσιν ὅμως ὅτι ἡ ἰωνικὴ διάλεκτος ἐξέλιπε πολὺ πρὸ τῆς μορφώσεως τῆς νεοελληνικῆς. Ἀδύνατον δὲ ἐξ ἄλλου νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ φωνητικοὶ νόμοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐδικαιολόγουν τὴν τοιαύτην τροπὴν διὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, θὰ ἐξηκολούθουν ἰσχύοντες καὶ διὰ τὴν νέαν. Ἡ παλαιὰ τοῦ *α* πρὸς τὸ *η* ἀναλογία οὐδένα λόγον ὑπάρξεως ἔχει δι' ἡμᾶς σήμερον, ὅτε τὸ *η* ἔχει μόνον τὴν δύναμιν τοῦ ἁπλοῦ *ι*.

Παρατηροῦμεν, ἐν τῷ μεταξύ, ὅτι τὸ ὑπογεγραμμένον ἰῶτα οὐδεμίαν σημασίαν εἶχε διὰ τοὺς Ἕλληνας τοῦ X ἢ XVII αἰῶνος, ἀφοῦ δὲν εἶχε τοιαύτην οὔτε διὰ τὸν πρῶτον ἢ δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα, ὅτε καθὼς θὰ εἴδωμεν, ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον ἡ παράδοξος αὐτὴ μορφὴ τοῦ ἄρθρου. Διὰ νὰ παραδεχθῶμεν τὴν τροπὴν του *αι* εἰς *η* κατὰ τοὺς μέσους χρόνους πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐπρόφερον ἀκόμη *αι* καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ ὀρθογραφία παρίστανεν ἀκριβῶς τὴν προφοράν. Ἡ ὑπόθεσις ὅμως αὕτη καταπίπτει ἀφ' ἑαυτῆς. Εἶναι δὲ γνωστὴ διὰ τοὺς παλαιογράφους καὶ ἡ μανία τῶν γραφέων τῶν μέσων χρόνων νὰ σπείρωσι τὰ ὑπογεγραμμένα ἰῶτα εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε. Καὶ εἰς ἄλλας λέξεις ὑπεισήλθε πράγματι τὸ *η* ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ *αι* κατὰ τὴν αὐτὴν πλημμελῆ ἀντίληψιν, ὅπως π. χ. εἰς τὸ *παλμὸς, γρμά (;)* ἐνῷ ἐδῶ πρόκειται περὶ ἁπλῆς τροπῆς τοῦ ὀθόγγου *ε* (*αι*) εἰς *ι* σύμφωνον πρὸ τοῦ *ο* ἢ *α*.

Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ὁποῖον θὰ ἔσωζεν τὸ *ᾑ* θὰ ἦτο νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ἀρχαῖον *ηι* ἀντὶ τοῦ *αι*, ἐξησθένισε βαθμηδὸν εἰς *ι* καὶ τέλος εἰς ἁπλοῦν ἰῶτα· ἀλλὰ καὶ τότε οὐδένα λόγον θὰ εἶχε ἡ γραφὴ *ᾑ*, μετὰ ὑπογραφῆς ἢ καὶ ἄνευ ταύτης, καὶ τὸ πολὺ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ γράφωμεν ἁπλοῦν ἰῶτα. Θὰ ἴδωμεν ὅμως κατὰ πόσον καὶ τοῦτο θὰ εἶχε λόγον.

Μένει ἤδη, μετὰ ταῦτα, μόνη ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ τύπος *ᾑ* παραλλήφθη ἕτοιμος καὶ κατεσκευασμένος ἀπὸ τῆς παλαιᾶς καὶ ὅτι διὰ μέσου τῆς *Κοινῆς* λεγομένης ἔρθασε μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Οὐδὲν ὅμως, ἀπολύτως οὐδέν, τεκμήριον ἔχομεν διὰ τοιαύτην ὑπόθεσιν οὔτε ἐκ τῆς μορφολογίας, οὔτε ἐκ τῆς ἐπιγραφικῆς οὔτε κἂν ἐκ τῆς παραδόσεως. Ἡ ὀρθογραφικὴ λοιπὸν μορφὴ τοῦ ἄρθρου *ᾑ* μένει ὅλως διόλου φανταστικὴ καὶ ἀνυπόστατος.

Τὸ ὅτι τὰ ἁπλούστερα πράγματα μᾶς διαφεύγουσιν ἐνίοτε ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς ἁπλότητος αὐτῶν, ἀποδεικνύεται ἰσχυρὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν. Ἀρκεῖ νὰ γράψωμεν τὸ θηλ. ἄρθρον τοῦ πληθυντικοῦ διὰ τοῦ *οἱ* (οἱ γυναῖκες) καὶ θὰ ἐννοήσωμεν ἀμέσως τί συμβαίνει. Ἔχομεν δηλαδὴ τὸ κοινότατον γλωσσικὸν φαινόμενον τῆς *ἀναλογικῆς ἐπεκτάσεως*· τὸ ἀρσενικὸν ἄρθρον ἐπεκράτησε καὶ παρέλαβεν ὑφ' ἑαυτὸ θηλυκὸν γένος· πρὸς διευκόλυνσιν τῆς κατανοήσεως τοῦ πράγματος ἀρκεῖ νὰναμνησθῶμεν τί συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν γαλλικήν, ὅπου ὁ αὐτὸς γλωσσικὸς νόμος ἐξηγεῖ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ κοινοῦ ἄρθρου les εἰς τὸν πληθυντικὸν καὶ τῶν δύο γενῶν, παρὰ τὰ ἰδιαίτερα ἑνικά: le καὶ la.

Πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς θεωρίας αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἐδέχθημεν ἀνωτέρω à priori, ἔρχεται ἐπίκουρος καὶ ἡ ἀκριβεστέρα τῶν μεσαιωνικῶν ἀπογράφων ἐξέτασις. Οἱ νεώτεροι ἐκδόται δουλεύοντες εἰς τὴν ἐσφαλμένην θεωρίαν τῆς παραγωγῆς τοῦ *ᾑ*, παντα-χοῦ σχεδὸν ἀντεκατέστησαν ταύτην, ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τῶν μεσαιωνικῶν κειμένων, ἀντὶ πάσης ἄλλης γραφῆς ἣν παρέχουσιν οἱ κώδικες. Καὶ ὅμως τὴν πρώτην ἀκριβῶς φορὰν, ποὺ ἀπαντᾷ ἡ νέα αὕτη μορφὴ τοῦ ἄρθρου, ὀρθογραφεῖται διὰ τοῦ *οἱ*. κυριαρχεῖ δὲ ἀπολύτως ἐπίσης ἡ γραφὴ αὕτη εἰς τὰ παλαιότερα γλωσσικὰ μνημεῖα τῆς νεοελληνικῆς, ὅπως φαίνεται εἰς τὰ Carimina graeca medii aevi, τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ W. Wagner. Ὁ σοφὸς καὶ ἐπιμελὴς ἄλλως τε ἐκδότης οὗτος, ἀντικαθιστᾷ μ' ὁλαταῦτα εἰς τὸ κείμενον τὴν πεπλανημένην γραφήν. Δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν ἀκόπως ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τῶν ἀπογράφων ὅτι ἡ γραφὴ *οἱ* ἐπεκράτει σχεδὸν ἀποκλειστικῶς μέχρι τοῦ XVI αἰῶνος, συμπεριλαμβανομένου.

Ἡ ἀνακάλυψις τῆς γραμματικῆς τοῦ Κεραραίου Νικολάου Σοριανοῦ, ἀκμάσαντος κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ XVI αἰῶνος (¹) παρέχει πρωτίστης σημασίας ἔνδειξιν ὑπὲρ τῆς ὀρθογραφίας *οἱ*, διότι ὁ σοφὸς γραμματικὸς δίδει διαρρήδην καὶ διὰ τὰ δύο γένη τοῦ πληθ. ἄρθρου τὸν τύπον *οἱ*, τὸν ὁποῖον καὶ πανταχοῦ ὀρθογραφεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Ὁ τύπος *οἱ* κατὰ πρώτην φορὰν ἀπαντᾷ ἐν τινι ἀστρολογικῷ παπύρῳ τοῦ Λούβρου, τοῦ 1ου μ. Χ. αἰῶνος, ὅπου φέρεται εὐκρινέστατα: *οἱ δὲ σκιαί*, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὴ οὐδ' ἡ ἐλαχίστη σκιὰ ὑποψίας περὶ ἀμφιβόλου ἀναγνώσεως. Ἐπίσης καὶ ὁ ἑλληνοαιγυπτιακὸς πάπυρος τοῦ Leide (τοῦ 2 μ. Χ. αἰῶνος) μᾶς παρέχει διδασκαλικώτατον χωρίον: *Αἰσεβῶνται οἱ ἀνδρες καὶ οἱ γυναικες*, ὅπου μάλιστα νομίζει τις ὅτι παριστάμεθα εἰς αὐτὸ τὸ ψυχολογικώτερον σημεῖον τῆς ἀναλογικῆς ἐπεκτάσεως.

Τούτων τεθέντων ἐπέρχεται ἡ ἀπορία νὰ ἐρευνήσωμεν πότε τὸ πρῶτον καὶ ὑπὸ τίνος ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν τὸ ὑπόχαλκον νόμισμα τῆς διὰ τοῦ *ᾑ* ὀρθογραφίας, ἥτις βαθμηδὸν ἐπιδίδουσα ἐξέβαλε τὴν ὀρθὴν γραφὴν μέχρι τελείας ἐπικρατήσεως. Φαίνεται ὅτι ὁ δράστης τοῦ κατορθώματος αὐτοῦ εἶναι ὁ γνωστὸς Simon Portius, ὁ ἐκδοὺς τῷ 1638 λατινιστὶ τὴν γραμματικὴν τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς (βλ. ἔκδ. παρὰ Δουκαγκίῳ) ἥν, ὡς γνωστὸν ἀφιέρωσεν εἰς τὸν μέγαν Καρδινάλιον Ρισελιέ. Ὁ ρωμαῖος δόκτωρ τῆς θεολογίας ἀποφαίνεται ὅτι: . . . ex his facile colligi potest quam male alii notent in plurali articulum foemininum per *αι* diphthongum quae soli masculine generi convenire debet καὶ κατωτέρω: *ᾑ* . . . videtur Ionica loquutio, cujus est mutare α in η, nec temere usurpari potest pro *αι*». Κατὰ τοῦτο δὲ εἶναι σπουδαιότερον τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Πορτίου καθόσον προσεπιμαρτυρεῖ ὅτι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ συνήθης γραφὴ τοῦ θηλ. ἄρθρου ἦτο *οἱ*. Ὁ νεωτερισμὸς ὅμως, τοῦ ὁποίου τὸ παράδειγμα ἔδωκεν αὐτὸς πρῶτος, ἐπεκράτησεν, καθὼς εἴδομεν, οὕτως ὥστε διὰ τὰ χειρόγραφα τὰ χρονολογούμενα μετὰ τὸν 16 αἰῶνα (²) ἡ γραφὴ *ᾑ* δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττει ὡς ἐσφαλμένη ἀνάγνωσις τοῦ ἐκδότου, ἀλλ' ὡς αὐτὴ ἡ γνησία, ἂν καὶ πεπλανημένη, τοῦ γραφέως χεὶρ.

Εἶναι περιττὸν νὰ παρακολουθήσωμεν ἐνταῦθα λεπτομερέστερον τὴν πορείαν καὶ τὰς διαφόρους φάσεις ποὺ ἔλαβεν διὰ μέσου τῆς ἱστορίας τῶν μ. Χ. αἰώνων ἡ νέα αὕτη μορφὴ τοῦ θηλυκοῦ ἄρθρου, ἥτις ὡς εἴδομεν ἐμφανίζεται τὸν 1ον μ. Χ. αἰῶνα. Ἐὰν περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὸ ὀρθογραφικὸν μέρος τοῦ ζητήματος, ἀρκοῦσι, νομίζομεν, καὶ τὰ γενικὰ ταῦτα νὰ πείσωσιν ἕκαστον ὅτι τὸ *ᾑ*, ὅπως συνήθως γράφεται, οὐδένα λόγον ὑποστάσεως ἔχει, οὔτε ὡς θεωρία οὔτε ὡς ἁπλῆ κἂν παράδοσις, ἥτις θὰ ἠδύνατο τοὐλάχιστον νὰ δικαιολογήσῃ τὴν χρῆσιν αὐτῆς.

Ι. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

(¹) J. Psichari: Essais de grammaire historique. 1ère partie 1886. Paris.—Γ. Χατζιδάκι: Einleitung in die Neugriechische Grammadik. Leipzig. 1892.

(²) Πρβλ. Mullach: Grammatik der griechichen Vulgarsprache κτλ. 1856 σελ. 153, 190.

(¹) Ἡ δευτέρα ἔκδοσις τῆς «Γραμματικῆς τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων γλώσσης», ἐγένετο, ὅπως καὶ ἡ πρώτη, ὑπὸ τοῦ Legrand ἐν Monuments, nouvelle serie No 2 Paris. 1874.

(²) Εἰς τὴν ἐσχάτως γενομένην ὑπὸ τοῦ Σοῦ μου καθηγητοῦ κ. Σ. Λάμπρου ἔκδοσιν τῶν μύθων τοῦ Γεωργίου Αἰτωλοῦ, ἀκμάσαντος τὸν 16 αἰῶνα, παρατηρῶ ὅτι ὁ σοφὸς ἐκδότης γράφει πανταχοῦ σχεδὸν *οἱ* (οἱ χῆνες) καὶ σπανιώτατα *ᾑ*, χωρὶς ὅμως νὰ διευκρινίζεται ἐν τῇ κριτικῇ ὑποσημειώσει ἡ διαφέρουσα γραφή, ἂν ὑπάρχῃ τοιαύτη, τοῦ ἀγιορειτικοῦ κώδικος.

ΤΟ ΒΩΔΙ

Κάθε μεσημέρι στὴν ἁπλάδα ἐκεῖ κάτω, ποὺ βλέπω ἀπ' τὴ κάμαρή μου, βόσκει στοῦ Ἀλωνητὴ τὴ ξεθυμασμένη πρασινάδα τὸ βῶδι. Ἕνα βῶδι ἀλλιώτικο. ἀρρωστιάρικο, παθιασμένο, ἕνα ζωντόβολο. Ἔχει καὶ τὸ ζῶο τὰ πάθια του. Μελαψό, κοκαλιάρικο μὲ κάτι σταχτοκίτρινες στὸ μέτωπο, σὰ φοῦντα τσιρουρλισμένη ἀπ' τὴ φωτιά, τρίχες, χωρὶς κέρατα, μὲ βλέμμα σὰν τὴ γιαλάδα τῆς φούσκας ποὺ ξεπετιέται ἀπ' τὸ νερὸ μὲ τὶς σταλιὲς τῆς βροχῆς, ὅμως βλέμμα πονετικό γιατὶ εἶναι τέτιο, μισοκουνᾶει πάντα τὸ κεφάλι του σὰν ὅλα τὰ ζῶα ποὺ βόσκουν, ἀλλὰ μὲ τί βαρὺ ἀγώνα τὸ κακόμοιρο! Κάπου κάπου σταματᾶ καὶ μὲ κόπο γυρίζει τὸ κεφάλι δεξιὰ ζερβά. Καὶ θαρρεῖς τότε ποὺ βλέπεις μέσα στὸ πονετικό ἐκεῖνο βλέμμα ὅλο τὸ νιογέννητο μὰ μισοροβισμένο ἀκόμα χαρχάλισμα τῆς ζωῆς ποὺ τρέχει ἄπιαστο στὸ κρεβατοτσακισμένο κορμί, τὸ νιογέννητο μὰ μισοροβισμένο, ποὺ γιὰ νὰ μὴ φανῇ ὀλότελα κρύβεται, λὲς γιὰ τὸ μάτι, σὰν πίσω ἀπὸ καφάσι—τὴ θαμπὴ ἀκόμα τοῦ ἄρωστου ματιά. Ὡς τόσο τρώγει ὧρες ἥσυχα ἥσυχα καὶ μὲ χείλια σαλιασμένα τὴν τουρφὴ ἐκεῖ δὲ ἀγριάδα, κοντονεσαίνει, σιγοχουιάζει πότε πότε στὶς πλευρὲς τὴν οὐρά του καὶ ξεμυγιάζεται, κάνει δύο τρία πατήματα ἀργά, βαρειά, συρτὰ καὶ σὰν νὰ μὴ μπορῇ πιὰ νὰ βαστάξῃ ἀπ' τὸν κόπο πέρτει κάτω σὰν ψορήμι ἄνωτο, βαρεμένο κυλοκομμένο. Τί κακό! Στὸ μικρό, στὸν ἁπλὸ ἐκεῖνο κάμπο ποὺ μὲ τὰ χιονάτα του ἀκόμα χαμολούλουδα, τὶς λιμπιστικὲς παπαροῦνες καὶ τὴ μυρωδιὰ τῆς ἀγριολεβάντας καὶ τῆς ρίγανης μιάζει σὰν ἀναμισιάρικο τρυφεροστολισμένο μωρουδάκι, ποὺ θαρρεῖς χαμογελᾶ, στὸν ἁπλὸ στὸν ἀθῶο κάμπο ποὺ θὰ περίμενες νἄβλεπες προστά σου κατσίκια καὶ ἀρνιὰ νὰ κουτριοῦνται μιὰ χαρά, τί κακὸ νὰ βλέπῃς ἕνα βῶδι νὰ παραδέρνεται ἀπ' τὸ κακό του ξαπλωμένο, χαρουφιαγμένο, νὰ ψυχομαχᾷ. Ἡ ψυχὴ τοῦ χωραφιοῦ ν' ἀγκωμαχᾷ! Θαρρεῖς τόσα τόρα χρόνια ποὺ ὤργονε τὸ χωράφι μὲ τὸ καματερό λαιμό του δὲν κόρε λίγο τριφύλλι τὸ ἀχάριστο χῶμα νὰ τοῦ δώσῃ ξαρω-

στικό γιὰ εὐχαρίστηση παρὰ τὰ ἀγριολούλουδα ποὺ ἔβγαλε, τὰ νεκρολούλουδα ἐκεῖ ἐκεῖνα. Μὰ τότε ἀπὸ τὴ γωνιὰ ἐκεῖ τῆς ἀπλάδας ἀνοίγει τὸ πορτὶ μιᾶς καλαμοκαλύβας καὶ μὲ τὸν ἀγέρα ἐκεῖνο ποὺ ἔχουν στὰ χαρακτηριστικὰ τὰ γερατειὰ, τὸν ἀζεθύμαστο καὶ στερεωμένο ἀγέρα τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἀπόφασης, ποὺ ἄμελος ἐλεύθερη σὰ γρόθος ἢ κλωτσιὰ ξεπετᾶ ἀπ' τὸ χέρι ἢ τὸ πόδι τοῦ νιοῦ στὴν ὥρα του, μὲ ἕνα τέτιο ἀγέρα μιὰ φτωχὴ γρηὰ χυμᾶ μὲ τὸ καῦμό της πιὸ μπροστὰ ἀπ' τὰ σερτοπάπουτσα ἐκεῖνα—τὰ πόδια της—, σκύφτει ἀπάνω στὸ ἄρρωστο στὸ κανακάρικό της βῶδι λαχανιασμένη, χαροκαμμένη καὶ μὲ ὅλη τὴ ψυχή της τὸ κυτάζει. Μὲ τὴ ψυχὴ στὸ στόμα τὸ κυτάζει καλὰ καλά. Τὸ χαδεύει τ' ἀγκαλιάζει, ζουπᾶ ἀλαφρὰ λαφρὰ τὶς πλευρές του, βγάζει ὄξω ἀπ' τὰ σκέλια τὴν οὐρά του, τοῦ τρίβει τὰ πόδια, τὴν κοιλιὰ τὴ ράχη, τοῦ περεχᾶ στὸ κεφάλι νερὸ, βρέχει τὴ γλῶσσα, τὰ ρουθούνια του, τὸ ξανακοιτάζει μιὰ καλὰ καλὰ, ἴλαρὰ ἐλκυστικὰ κι' ἐλπιδοφτερωμένη τότε μὰ μὲ προσεχτικὴ ὅλο ἡσυχία ἀρχινᾶ ἡ βωιδομάνα ἐκείνη τρυφερὰ νὰ τοῦ μιλᾶ... Σὲ λίγο τὸ βῶδι ἔρχεται στὸν ἑαυτό του, ξελαφρώνεται, πέρνει τὴν ἀνάσα του ἡσυχα, τὰ ρουθούνια του τὰ κατσιασμένα τὰ μαραμένα βάρουνται πάλε στὸ μαυρογάλαζό τους χῶμα, τὰ μάτια τὰ κομένα τὰ στηλωμένα ἀνοίγουν, βλέπουν παραπονετικὰ λιποψυχιασμένα, τὸ κορμὶ ἀνετριχιάζει, τὸ τεντωμένο πετσὶ μαλακώνει, ζαρώνεται ἐκεῖ στὰ πισινὰ μηριὰ, τὰ μπροστινὰ πόδια μαζέβουνται σιγὰ σιγὰ, λυγοῦν καὶ τὸ βῶδι τανιέται, ξεραγλύφεται βαρυοκουνιέται μιὰ καὶ μισοκάθεται, νά! Πέφτει τὸ ραβδὶ ἀπ' τὸ χέρι τῆς γρηᾶς καὶ τὸ κόκκινο μοντῆλι ἀπ' τὸ κεφάλι της. Γονατίζει πάλε ἐκεῖ χάμω, ἀγκαλιάζει τὸ λαιμό του, τὸ φιλᾶ καὶ σαρώνει μὲ στεγνὸ ἕνα πόνο τὸ χῶμα ποὺ κόλλησε ἀπάνω του στὸ πέσιμο. Τὸ ἀχόρταγο αὐτὸ χῶμα ποὺ μᾶς δίνει λίγο νὰ ζήσωμε γιὰ νὰ μᾶς φαγῇ ὅλους μονομιᾶς. Ἔτσι μὲ φάνηκε πῶς τὸ θάνατο τοῦ σκούπιζε μὲ τὸ χέρι της. Ἀλήθεια, τὸ θάνατο καὶ τὴν ἀχαριστία ἀπ' αὐτὸ τὸ χῶμα. Συλλογισθῆτε μιὰ φορά. Ὦ, τόσο μὲ τὰ χάδια, μὲ τὴ τρεμουλιαστὴ γεροντίστικη φωνὴ καὶ μὲ τὰ μάγια ποὺ τοῦ κάνει μὲ τὰ τσιβδὰ ἀπ' τὴ χαρὰ λόγια της ἐκεῖνα καταφέρνει ἡ γρηὰ μάνα τὸ βῶδι καὶ σηκώνεται ὁλότελα στὰ τέσσερα. Καὶ τότε... Τότε ἀρχινᾶ πάλε ἐκεῖνα τὰ πατήματά του τὰ ἀργὰ, τὰ βαρειὰ τὰ συρτὰ καὶ σιγοχουιάζει πότε πότε στὶς πλευρὲς τὴν οὐρά του καὶ ξεμυγιάζεται καὶ μισοσείνει τὸ κεφάλι του βόσκοντας μὲ τὸν βαρὺ ἀγῶνα ἐκεῖνο μέσα στὴν πλουμισμένη στὴν ἴλαρὴ ἀπλάδα καὶ ἡ γρηὰ τραβᾶ πίσω στὴν καλύβα της, τραβᾶ πίσω ἡ Μοῖρα εὐχαριστημένη, λὲς ξανανιωμένη, μὲ τὸ ραβδὶ καὶ τὸ κόκκινο στὸ κεφάλι μαντῆλι μὰ γυρίζει συχνὰ κι ἀπλώνοντας σὰ σκέπη τὴ παλάμη πάνω ἀπὸ τὰ φρύδια της βλέπει μὲ καρτέρι ἀπὸ μακρυὰ τὸ παθιασμένο βῶδι τὸ κακόμοιρο μὲ τοῦ γραφτοῦ τὸ βύθος στὴ ματιὰ καὶ πάλε ἐξακολουθᾶ... ὡς ποὺ μπαίνει μέσα στὴ καλύβα καὶ κλεῖ πίσω της μ' ἕνα καλαμοτρίξιμο—κοκαλοτρίξιμο— ἐκεῖνο τὸ πορτί.

Κάθε μεσημέρι στὴν ἀπλάδα ἐκεῖ κάτω ποὺ βλέπω ἀπ' τὴ κάμαρή μου βόσκει ἔτσι στοῦ Ἀλωνητὴ τὴ ξεθυμασμένη πρασινάδα τὸ βῶδι καὶ μιὰ τυρανισμένη γρηὰ μὲ τὴν ἐλπίδα της. Αὐτὲς οἱ δυὸ ἐλπίδες.

Φ. ΕΥΓΕΝΗΣ

Ο ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ

(Μυθιστόρημα TH. BENTZON).

(Ἴδε σελ. 200).

Ἡ Ὀδέττη πρὸς τὴν Κλαίρην.

15 Μαρτίου

Τί θὰ ἔκαμνα; θὰ τὸν ἐλάτρευα ἁπλούστατα. Τί! εἶσαι, κατὰ μοναδικὴν εὔνοιαν τοῦ οὐρανοῦ, ἡ σύζυγος τοῦ Μὰξ Ρενὰλ καὶ δὲν μοῦ τὸ λέγεις ἀμέσως, μὲ ἀφήνεις νὰ ζητῶ εἰς ποῖον Ρενὰλ ἀνήκεις, τὸν Πέτρον, τὸν Παῦλον, τὸν Ἰάκωβον, τὸν συμβολαιογράφον, τὸν μηχανικὸν τὸν ἰατρόν! μοῦ ὁμιλεῖς διὰ τὴν κόρην σου, τὴν κατοικίαν σου, καὶ τὰς μικράς σου θλίψεις· μ' ἀφήνεις νὰ διδῶ μικρὰς παρανοήσεις, ἀντὶ νὰ μοῦ εἴπῃς ἁπλούστατα· «Στείλε μου τὰ συγχαρητήρια σου· μὲ ἐξέλεξεν *ἐκεῖνος*, ἐκεῖνος, ἕνας ἀπὸ τοὺς σκηπτούχους τῆς σκέψεως, ἕνας ἀπὸ τοὺς φωστῆρας τῆς νεωτέρας τέχνης.» Τὸ εἰξεύρεις, Κλαίρη, ὅτι σὲ νομίζω σχεδὸν ἀναξίαν τῆς τύχης σου; Μοῦ κλαίεσαι διότι ἐδέησεν νὰ ἀποδείξῃς μὲ τὸν σύζυγόν σου ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτὸς ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι καὶ νὰ ὑποστῇς ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ἰδικούς σου ἀκατανόμαστον καταφρόνν. ἀλλὰ πτωχὴ καὶ περιωρισμένη κεφαλὴ, καὶ μέχρι μαρτυρίου νὰ ἔφθανεν αὐτὴ ἡ καταφρόνν, ἐσὺ μόνον ὑπερηφάνειαν ἐχρεώστεις νὰ ἀντλῇς ἀπὸ αὐτήν. Καὶ ἂν ἐγίνετο ἀνάγκη νὰ ἔλθῃς καὶ εἰς τελείαν διάστασιν μὲ τὴν οἰκογένειάν σου, λοιπόν;... Θὰ σοῦ ἔμενεν ἐκεῖνος, δὲν σὲ φθάνει; Θὰ μοῦ εἴπῃς ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμοὺς, δὲν ἐγνώρισα ποτὲ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐξαδέλφην μου Δελαύρᾳ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἀποσπασθῶ. Ἀλλὰ φανταζομαι τὸν ἑαυτόν μου εἰς τὴν θέσιν σου, ὅπως μὲ ὑποχρεώνεις νὰ τὸ κάμω. Ἔ, καλά. Θὰ ἤμην ἀφοσιωμένη, διαπύρως ἀφοσιωμένη, τὸ αἰσθάνομαι, ὑπερήφανος διὰ τὸν σύζυγόν μου, ἑτοίμη νὰ θυσιάζω χάριν του καὶ παιδιὰ καὶ φίλας καὶ κόσμον. Θὰ ἐκαλλιέργουν τὸ πνεῦμα μου διὰ νὰ φθάσω ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερον τοῦ ἰδικοῦ του, θὰ ἐστόλιζα τὴν καλλονήν μου διὰ νὰ εὕρισκε εἰς ἐμὲ νέαν παντοτε ἔμπνευσιν, θὰ ἐδοκίμαζα τὸ πᾶν διὰ νὰ τὸν συνέχω χωρὶς νὰ τὸν κουράζω, νὰ τὸν συγκρατῶ ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ ἐὰν ἐτύχαινε νὰ τὸν παραφέρῃ καμμία ἀπὸ τὰς ἰδιοτροπίας του, ἀπὸ τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι τῆς φαντασίας δὲν μποροῦν πάντοτε νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι χωρὶς νὰ εἶναι καὶ σοβαρώτεραι αὐταὶ ἀπὸ κάθε ἄλλου ἀνθρώπου· ἀλλ' ὅμως ἂν εἶχον τὴν μορφὴν τῆς Κλαίρης, τὴν ροδίνην καὶ διαυγῆ ὄψιν της, τὴν ἐκφραστικὴν καὶ φαιδρὰν, μὲ τὰ λακάκια ἐκεῖνα εἰς τὰ μάγουλα καὶ μὲ τὸ δάσος τὰ χρυσὰ μαλλιά της, ἴσως, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θὰ εἶχεν ἰδιοτροπίας παρὰ μόνον διὰ τὴν γυναῖκα του, ἐφόσον θὰ ἦτο αὐτὴ ἱκανὴ νὰ ἐκμεταλλεύεται αὐτὰ τὰ προτερήματά της. Ὁπωσδήποτε θὰ ἐδόξαζα τὸν Κύριον κάθε μέρα ποὺ θὰ ξυπνοῦσα, διότι μοῦ ἔδωκαν τὴν εὐγενεστέραν καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλην πλέον χαριτωμένην ἀποστολήν, τὸ ἴδιον δὲ θαὔκαμνα καὶ κάθε βράδυ ποὺ θὰ ἐκοιμώμην.

Εἶσαι βεβαία σὺ, ποὺ παραπονεῖσαι ὅτι σὲ λυποῦν καὶ σε κορυδεύουν, πῶς ξεύρεις νὰ μεταχειρίζεσαι ὅπως πρέπει ἕνα ὀργανισμὸν τόσον εὐπαθῆ καὶ εὐαίσθητον; Κατὰ τὴν ἰδίαν σου ὁμολογίαν ὑπῆρξες ἀρκετὰ ἀδεξία. Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὸ κρύψω, ἡ ἐπιστολή σου μὲ ἐκπλήττει, μοῦ δίδει κόπον, μοῦ ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἀπέκτησες ἀκόμη, μ' ὅλα τὰ εἰκοσιὲξ ἔτη σου, ἰδίαν ἀτομικότητα, τὴν ἀνεξαρτησίαν ἐκείνην, ποὺ καὶ μικρὴ σοῦ ἔλειπεν ὀλίγον· δὲν ἐγνώριζες νὰ κρίνῃς μὲ πρώτη ματιὰ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἀσθενὲς μέρος μιᾶς νέας μαθητρίας, ἄφινες εἰς τοὺς ἄλλους τὴν φροντίδα νὰ ἐφεύρουν καὶ νὰ ἐξυφάνουν οἱανδήποτε διαβολιά, ἀρκουμένη νὰ λάβῃ τὸ μέρος σου εἰς τὸ τέλος· σωστὸν πρόβατον τοῦ Πανούργου: τοιαύτη ἦσο ἀπὸ τὴν κούνια σου, ὁμολόγησέ το. Ἐγὼ, ἀπεναντίας, παρέσυρον τὰς φίλας μου εἰς τὰς ἰδιαιτέρας μου ἐκείνας τρέλλας, ἐπέκρινον διεξιφιζόμην, ὑπέπιπτον εἰς ὑπερβολὰς χωρὶς λόγον, μόνον καὶ μόνον ἐκ πνεύματος ἀντιλογίας· ἔφθανε νὰ εἶνε κᾶτι τι ἀπηγορευμένον διὰ νὰ τὸ ἐπιχειρήσω ἐγώ· ἐν γένει δὲν ἐροβούμην νὰ εἶμαι μόνη ἐγὼ μὲ τὴν ἰδέαν μου, ἐνῷ ἀπεναντίας ποτὲ δὲν ἔστεργον νὰκολουθήσω ἢ νὰ μιμοῦμαι κανένα. Καὶ ἐγὼ ἐπίσης, ὅπως σὺ ἔμεινα ἡ ἰδία. Λοιπὸν εἰς τὴν θέσιν σου — ἀφοῦ ἐμείναμεν σύμφωνοι δι' αὐτὸ — θὰ προηγηθανόμην πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλον τὴν ἀξίαν τοῦ συζύγου μου, θὰ ἀντιμετώπιζον μαζί του ὅλας τὰς ἀποδοκιμασίας, θὰ διηρχόμην γενναίως εἰς τὸ πλευρόν του τὰς κακὰς ἡμέρας, καὶ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπιτυχίας, θὰ εἶχα πρώτη τὴν εὐχαρίστησιν νὰ εἴπω:

— Εἶμαι ἡ πρώτη ποὺ τὸν ἐννόησα.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἄλλως τε δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ τεθῶ εἰς τὴν θέσιν σου· ἀπὸ τοὺς πρώτους, μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν τὸ μικρὸν ἀνώνυμον τομίδιον τὸ ὁποῖον, ἀργότερα, ἀνετυπώθη μὲ τὄνομα τοῦ ποιητοῦ του. Ὁ βιβλιοπώλης, τὸν ὁποῖον εἶχα ἐπιφορτίσῃ νὰ μοῦ στέλλῃ τὰς νέας γαλλικὰς ἐκδόσεις, μοῦ ἀπέστειλε τὸ βιβλίον τοῦ νεήλυδος ἐκείνου ποιητοῦ, μέσα σὲ πολλὰ ἄλλα βιβλία, τὰ ὁποῖα παρημέλησα χάριν ἐκείνου, ἂν καὶ ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν εἶχεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καθιερωθῇ. Τὸ ἔχω ἀκόμη, μεταχειρισμένον ἐκ τῶν συχνῶν ἀναγνώσεων, βρεγμένον ἴσως μὲ μερικὰ δάκρυα, διότι τὰ αἰσθήματα τὰ ἀνήσυχα, τὰ θλιβερὰ, τὰ ἐμπαθῆ, ποὺ ξεσπάνουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, δὲν μοῦ ἦσαν πολὺ ξένα. Ἔκτοτε διαβάζω, ὅτι γράγει ὁ Μὰξ Ρενὰλ, τὸ καλύτερον καὶ τὸ χειρότερον... Ἐννοῶ ὅτι ἂν τὸ δεῖνα ἔργον του ἐπιδεικνύεται φανερῶς εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου, ἀνάμεσα εἰς τὸ *Βιβλίον τοῦ φίλου μου* καὶ εἰς τὸν *Ἀββᾶν Κωνστάντιον*, ἕνα ἄλλο κρύπτεται εἰς τὸ κλειδωμένο συρτάρι μου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζω γραφεῖον τῶν δηλητηρίων, καὶ ὅπου ἔχω ἀποθηκευμένα μερικὰ δείγματα στρυχνίνης, ἀρσενικοῦ κτλ. μαζὶ μὲ κᾶτι τοῦ Βουρζέ, Δωδέ, Μωπασσὰν καὶ συντροφίας. Δὲν εἶμαι διεφθαρμένη, ἀλλ' ἡ γενικὴ κατάρα ποὺ φιλοδωρεῖ τὸ συγγενολόγι μου εἰς τὸ frank wickedness δίδει εἰς αὐτὴν μόνην τὴν λέξιν wicked μίαν ξεχωριστὴν γλυκύτητα. Εὐτυχὴς Κλαίρη, εἰς σὲ λοιπὸν εἶναι ἀφιερωμένη ἡ *Δορίνα*! Πόσον ἡ ζωὴ παίζει μὲ τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρά μας! Θὰ ἦσο εὐχαριστημένη μ' ἕνα κομψὸν ἀξιωματικὸν τῶν Οὐσσάρων σύ· ἐγὼ ὠνειρευόμην ἕνα ἄνθρωπον τῶν γραμμάτων ἢ ἕνα καλλιτέχνην, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶδα μερικοὺς εἰς τὸ σαλόνι τῆς ἐξαδέλφης, καὶ ὅπου ἄλλως δὲν εἰσηρχόμην παρὰ σπανιώτατα, ὅταν εἶχον ἀνάγκην νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὀλίγην μουσικὴν εἰς ἐπικουρίαν τῶν συνδιαλέξεών των.

Τότε μόνον ἡ Σταχτοπαίπαλη κατέβαινε ἀπὸ τὸ δωμάτιόν της· συνήθως ἔμενεν ἀόρατος, ἐπειδὴ ἡ ἐξαδέλφη μου δὲν ἠνείχετο νὰ περισπᾶται, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον, τῶν ἐκλεκτῶν ἐκείνων συναθροίσεων ὁ σκοπός, ὅστις ἦτο ἁπλῶς νὰ ὁμιλῶσι ἐπὶ θεμάτων φιλοσοφικῶν καὶ φιλολογικῶν. Ἠγάπα, ὅπως ἡ κ. Ζωφρὲν, τὴν ἑνότητα, τῆς ὁποίας ἤθελε νὰ μείνῃ τὸ κέντρον, ἀλλὰ βέβαια ἔκαμνε μεγάλην τιμὴν εἰς τὸ ἀσθενικὸν καὶ ἀσήμαντον ὑποκείμενόν μου ἂν ἐροβεῖτο πράγματι τὰ ἀποτελέσματα τῆς παρουσίας μου. Ποτὲ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἐνθυμοῦμαι τὴν γενικὴν ἀσχημίαν, ἀσχημίαν ὅμως πλήρη ἐμφάσεως καὶ χαρακτῆρος, ἀσχημία τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἔπαιρνα διὰ καλλονὴν σχεδὸν, πολὺ περισσότερον τοὐλάχιστον ἀπὸ τὴν ψυχρὰν ἐκείνην καὶ κανονικὴν καλλονὴν τοῦ ἀγγλοσαξωνικοῦ τύπου, ποτὲ κανεὶς ἀπὸ τὰ χλωμὰ καὶ φαλακρὰ ἐκεῖνα ὄντα, τῶν ὁποίων τὰ ἔνδοξα ὀνόματα ἔκαμναν τὴν καρδίαν μου νὰ κτυπᾷ, κανείς, λέγω, ποτὲ δὲν ἔδωσε τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην κόρην, ἥτις ὡς μόνην ἀξίαν της εἶχεν ὅτι δὲν ἐξέγδερνε ποτὲ τὸν Haydn καὶ τὸν Beethoven (ξεύρεις, ὅτι δὲν ἔκαμναν γοῦστο ἄλλην ἀπὸ τὴν κλασικήν

μουσικὴν εἰς τὸ σαλόνι τῆς δεσποινίδος Δελαῦρὰκ). Ἔπαιζα λοιπὸν μετριοφρόνως τὸ μέρος μου εἰς τὸ πιάνο, εἰς κανένα κάτουρ, χωρὶς ποτὲ νὰ μοῦ ἀπευθύνουν καὶ μεγάλα κομπλιμέντα.

Ὅταν κατὰ τύχην καμμία ἐνθαρρυντικὴ φράσις ἔπιπτεν ἀπὸ τὸ στόμα κανενὸς καλλιτέχνου, ποὺ εἶχα τὴν τιμὴν νὰ συνοδεύσω εἰς τὸ πιάνο, ἡ καλή μου ἐξαδέλφη εἶχε ἕνα ἰδιαίτερον τρόπον νὰ ὑποδεικνύῃ παρευθὺς ὑψηλοφώνως αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο τὸ λάθος ποὺ ἔκαμα ἢ ἐκινδύνευον νὰ κάμω καὶ μοῦ ἐταπείνωνε τὸν φιλαυτίαν μου.

Μ' αὐτὸν τὸν τόνον μοῦ ὡμίλησεν ἀρκετὰ σκληρῶς, καὶ ἤμην ἐνδεδυμένη ἕνα εὐτελὲς φόρεμα τὴν ἑσπέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἦλθεν ὁ κ. Νόελ, παρουσιασθεὶς δὲν εἰξεύρω ὑπὸ τίνος, τοῦ ὁποίου ἡ πρόθεσις ὁδηγοῦντος τὸν ξένον ἐκεῖνον εἰς τῆς ἐξαδέλφης μου ἦτο νὰ τοῦ ἀποδείξῃ ὅτι ὑφίσταντο ἀκόμη σαλόνια εἰς τὸ Παρίσι. Δὲν ὡμίλει πολὺ εὐχερῶς τὴν γαλλικήν, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰντιληφθῇ ὅλας τὰς λεπτότητας τῆς παλαίστας ἐκείνης τοῦ πνεύματος, ἡ ὁποία τοῦ ἐφάνη πολὺ παιδαριώδης: Bather trmesport, καθὼς μοῦ ἔλεγε βραδύτερον, ὁμολογῶν ὅτι μόνον ἡ μουσικὴ τὸν ἐνδιέφερε περισσότερον, καὶ πολὺ πλέον καὶ ἀπὸ τὴν μουσικὴν ἀκόμη ἐκείνη ποὺ τὴν ἐξετέλει.

Οἱ μέλανες ὡς ἀθιγγανίδος ὀφθαλμοί μοι—ποτὲ δὲν τοὺς ὠνόμασε διαφορετικά, — τοῦ ἐπῆραν τὴν καρδιὰ καὶ ἔπειτα ἐνόμιζεν ὅτι εἶμαι ἀδικημένη. Σταχτοπαίπαλη καὶ τοῦ ἐπῆλθεν ἀμέσως ἡ ἰδέα νὰ μοῦ ἐξασφαλίσῃ καλύτερον μέλλον. Ἔμεινε λοιπὸν εἰς τὸ Παρίσι περισσότερον παρ' ὅ,τι ἦτο ἡ ἀρχικὴ του ἀπόφασις, ἐπανήρχετο συχνὰ εἰς τῆς ἐξαδέλφης καὶ ὄχι βέβαια διὰ τὸ σαλόνι της, καὶ τέλος ἀπήχθην, ὅπως ἕκαστος γνωρίζει, εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκεῖ πολλὲς φορὲς μοῦ συνέβη νὰ ἐπιθυμήσω τὸ σπίτι τῆς δεσποινίδος Δελεῦράκ, ὅσον καὶ ἂν ἦτο μετρία ἡ θέσις ποὺ μοῦ εἶχον ἐπιφυλάξῃ ἐκεῖ.

Ἀπὸ τὴν βραχεῖαν μου διαμονὴν ἐκεῖ μοῦ ἀπέμεινε ἕνα εἶδος νοσταλγίας τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων, τὰς ὁποίας δὲν ἐπήρκουν δι' ἐμὲ νὰναπληρώσουν αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις. Πάντοτε ἤμην δειλὴ ἐπάνω εἰς τὸ ἄλογον, καὶ τὸ λόουν-τέννις μὲ κουράζει ἀμέσως, ἂν καὶ περιορίζομαι νὰ μένω ἁπλοῦς θεατής του, χωρὶς νὰ προσπαθῶ νὰ ἐμβαθύνω καθόλου εἰς τοὺς κανόνας τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ.

Ἄχ! τί εὐτυχὴς θὰ ἤμην νὰ εὑρισκόμην πάλιν, διὰ μίαν ὥραν, εἰς τὸ μέσον τῶν ὀκνηρῶν ἐκείνων, τῶν λεπτεπιλέπτων, τῶν ἐκλεκτικῶν, τῶν διλεττάντιδων, ἀνθρώπων ὁμοίων μου, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν χαλυβδίνους μυῶνας βέβαια, καὶ οἱ ὁποῖοι δὲν ζοῦν ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ μεταξὺ τῆς ὑγιείας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς σωματικῆς ῥώμης, εἰς τὸ μέσον ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι δὲν ῥίπτουν καὶ δὲν λαμβάνουν ἄλλας σφαίρας, παρ' ὅσας συνήθως ἀνταλλάσσει φλυαρία σπινθηρίζουσα καὶ ἐλαφρὰ εἰς καλὴν γαλλικὴν διεξαγομένη. Ἐὰν ἡ ἐξαδέλφη μου δὲν μετέβαινε εἰς τὴν κατοικίαν τῶν οὐρανῶν διὰ νὰ συναντήσῃ ὅλες τὶς κεράτσες, τῶν ὁποίων συνέχιζεν τὰς παραδόσεις ἐδῶ κάτω, θὰ ἐπήγαινα νὰ ῥιφθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἂν καὶ ποτὲ δὲν τὰς ἤνοιξεν εἰλικρινῶς καὶ αὐθορμήτως διὰ νὰ μὲ δεχθῇ, καὶ θὰ τὴν παρεκάλουν νὰ ἀνέχεται τὴν παρουσίαν μου κατὰ τὰς Τρίτας της, ὑποσχομένη εἰς αὐτήν, ἐὰν τὸ ἀπήτει, νὰ μὴ διαλάμπω ἄλλως εἰς αὐτὰς παρὰ μὲ τὴν ἐκφραστικωτέραν σιωπήν μου. Σὺ θὰ ἔχῃς, πιστεύω, κύκλον ὅλως διόλου διαφορετικὸν ἀπὸ τῆς δεσποινίδος Δελεῦράκ εἰς τὸν ὁποῖον ἐγίνοντο δεκταὶ μόνον δόξαι γηραιαὶ καὶ ὀλίγον ἀπόμαχοι, καὶ ὀνόματα καθιερωμένα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας. Ὁ σύζυγός σου βέβαια θὰ περιστοιχίζεται ὑπὸ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ἀντιπροσώπων τῆς νέας τέχνης, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχω τόσην περιέργειαν ἂν καὶ συχνὰ μὲ *σοκάρῃ*.

Νά, μετεχειρίσθην λέξιν τὴν ὁποίαν δὲν προφέρει πλέον τὸ στόμα μου ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τόσον ἡ καταχρησις ποὺ κάμνουν εἶναι ἀφόρητος. Λοιπόν, εἰς τὸ τέλος, σὲ εἰδοποιῶ ὅτι θὰ εἶμαι ἐναντίον σοῦ καὶ τῆς μητρός σου καὶ θὰ δώσω ὅλον τὸ δίκαιον εἰς τὴν συκοφαντουμένην καὶ καταδιωκωμένην μεγαλοφυΐαν. Κλαίει, μὲ πιάνουν τὰ γέλια! Εἶναι δυνατὸν νὰ ξαναευρεθῶμεν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἀρχίσωμεν νὰ μαλλώνωμεν δι' ἕνα κύριον τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζω, προσωπικῶς τουλάχιστον, ἂν καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι γνωρίζω τὸν Μὰξ Ρενὰλ πολὺ καλύτερον παρ' ὅτι τὸν γνωρίζεις σύ.

Ἡ Κλαίρη πρὸς τὴν Ὀδέττην.

20 Μαρτίου.

Ναί, εἶσαι ἡ ἴδια πάντα, διασκεδαστική, εἰλικρινὴς καὶ πρωτότυπος, μὴ ὁμοιάζουσα παρὰ τὸν ἑαυτόν σου μόνον. Ἡ ἐπιστολή σου μ' ὅλας τὰς ὑπερβολάς σου καὶ μ' ὅλα τὰ παράδοξά της εἶναι μιὰ πολὺ ὠφέλιμος διδαχή. Ἴσως, πράγματι, δὲν εἰξεύρω, νὰ ἐπωφελοῦμαι ἀπὸ τὰ πλεονεκτήματά μου, εὐχαρίστως θὰ ἐσπούδαζα ἀκόμη εἰς τὸ σχολεῖόν σου

Καὶ διὰ νὰ κάμω τὴν καλὴν ἀρχήν, κατεμάζευτα τὸν σύζυγόν μου μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς σου, ὄχι ὁλοκλήρου— δὲν πρέπει νὰ κολακεύωμεν πολὺ τὴν ματαιότητα τῶν ἀνδρῶν—ἀλλὰ τοῦ μέρους ἐκείνου ποὺ πλέκεις τόσον θερμὸν πανηγυρικὸν τοῦ ταλάντου του. Ἀνέκραξεν:

— Δόξα σοι ὁ θεός! Ἐὰν εἶχες ὅλο τέτοιες ῥίλες!...

(Ἕπεται συνέχεια).

σα ἐξαίρετον ὑπόληψιν εἰς Ἐπερνέῦ καὶ μὲ περιουσίαν ἑνὸς ἑκατομμυρίου εἰς γαίας, ἀμπέλους, δάση καὶ ἐπαύλεις ὅλα πράγματα στερεά!...

— Καὶ τί προσόδους τάχα ἔχουν αὐτὰ σήμερα, εἶπεν ὁ κ. Μονιέ. Μὲ τὴν προῖκα ποὺ δίδω βρίσκω καλύτερο.

— Ἐπὶ τέλους, ῥίλε μου, ἡ Ματθιλδὴ τὸν ἀρέσει καὶ ἐπειδὴ εἶναι κόρη σου, τὸ πεῖσμα της δὲν πέφτει παρακάτω ἀπὸ τὸ δικό σου, καὶ δὲν ξέρω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πῶς θὰ τελειώσῃ, ἢ καλύτερα ναί, τὸ ξέρω, θὰ γένῃ καλογρηά.

— Αὐτὸ δὰ θὰ τὸ διοῦμε...

— Θὰ τὸ διῇς, νὰ εἶσαι βέβαιος.

— Μὰ τί διάβολο! θὰ μὲ κάμῃς ἐπὶ τέλους νὰβγῶ ἀπὸ τὰ ὅριά μου... Ναί, ῥίλε μου, ἡ μάμα, ἡ μητέρα καὶ ἡ κόρη τὰ βάλτηκαν μαζῆ μου.

— Λοιπόν, καὶ σὺ ὑποχώρησε, διότι θὰ μὲ ἐπιτρέψῃς νὰ στὸ πῶ ὁλοπάστρικα, οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους ἡ κυρία ἀρίθμησε πρὸ ὀλίγου μὲ φαίνονται σπουδαιότεροι ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σου. Πές μου, αὐτὸς ὁ νέος δὲν σ' ἀρέσει;

— Ὑπερβολικὰ δὲν μ' ἀρέσει!...

— Διατί;

— Δὲν ξεύρω!... Τὸ ὅλον του μὲ ταράζει τὰ νεῦρα!... πρῶτα-πρῶτα τὸ ὄνομά του Ὀκτάβιος, δὲν ὀνομάζεται κανεὶς σήμερα ἔτσι... Ὀκτάβιος! ... ὄνομα μὲ ἀξιώσεις τὸ ὁποῖον ἐξαίρει τὴν χυδαιότητα τοῦ ἐπιθέτου Μουλέν!... Ὀκτάβιος! καὶ διὰ νὰ τὸ συμπληρώσῃ παίζει ὀκταβίνο, ἕνα φρικτὸ μικρὸ ὄργανο ποὺ σὲ ξεσχίζει τὸ τύμπανο σὰν τρυπάνι!...

— Φίλε Μονιέ, θέλεις νὰ σὲ πῶ ποῦ σὲ πονεῖ;... Δὲν σ' ἔρχεται νὰ χωριστῇς ἀπὸ τὴν μονάκριβη καὶ λατρευτή σου κόρη...

— Τὸ ὁμολογῶ, καὶ ἀκριβῶς δι' αὐτὸ θέλω ὁ γαμβρός μου νὰ εἶναι ῥίλος μου, σύντροφός μου κι' αὐτὸ ποτὲ ὁ μικρὸς Μουλὲν δὲν θὰ τὸ κατορθώσει.

— Ποῦ τὸ ξέρεις; Ἔλα νὰ διοῦμε, τί σὲ ἐμποδίζει νὰ τὸν μορφώσῃς ὅπως θέλεις;

— Πῶς;

— Ἀντὶ νὰ γίνεσθε ὅλοι σας δυστυχεῖς καὶ νὰ ἀπελπίζῃς μὲ τὴν ἄρνησίν σου αὐτὸν τὸν νέον, κέρδισε καιρόν, δῶσε τον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ κόρη σου εἶναι ἀκόμη πολὺ νέα. Ὅτι ἂν δὲν λέγῃς ἀμέσως ναὶ δὲν λέγεις ὄχι διὰ ἀργότερα.; ἄφινέ τον νὰ ἔρχεται κάπου κάπου στὸ σπίτι, προσκάλεσέ τον στὰ κυνήγια σου!...

— Αὐτόν;... Μὰ αὐτὸς δὲν ἄγγισε θαρρῶ σ' ὅλη του τὴ ζωὴ τουφέκι!

— Εἶσαι πολὺ ἄδικος! μήπως δὲν ἔκαμε τὴν ἐθελοντικήν του ὑπηρεσίαν;

— Ναί, γυναῖκα μου, στὴν μουσικὴ, παίζων φλαουτάκι! Κι' ἀκόμα ἡ θεία του ἢ ἡ νουνά του, — δὲν μπόρεσα ποτὲ νὰ καταλάβω τί του εἶναι ἡ ἀξιόλογος ἐκείνη γυναῖκα—τὸν συνώδευε καὶ δὲν τὸν ἄφινε οὔτε σπιθαμὴ ἀπὸ κοντά της!...

— Ἀ! ναί, ἀξιόλογος γυναῖκα, μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ πῇ, ἦταν δι' αὐτὸν τὸ πᾶν. Τοῦ εἶναι ταυτοχρόνως θεία, νουνὰ καὶ μητέρα, διότι ἡ μητέρα του πέθανε ὅταν τὸν ἐγέννησε καὶ ὁ πατέρας του λίγα χρόνια ὕστερα. Ἡ δεσποινὶς Μουλὲν ἀφιερώθη, ψυχῇ τε καὶ σώματι σαύτὸ τὸ παιδὶ καὶ τὸν ἔκαμε ἄνθρωπον ἀξιοσημείωτον.

— Μάλιστα ἕναν ἐκτεθηλυμένον πρώτης τάξεως.

— Εἶναι ἀπελπιστικὴ ἡ προκατάληψίς σου! Ἐκτεθηλυμένος δότι ὁ νέος αὐτὸς δὲν ἔχει κανένα ἐλάττωμα διότι εἶναι εὐγενὴς πρὸς τὰς γυναῖκας διότι σέβεται τοὺς γεροντοτέρους διότι εἶνε καλῶς ἀνατεθραμμένος δι' ὅλον τὸν κόσμον. Διότι πιστεύει ὅτι ὑπάρχει Θεὸς καὶ ὅτι δὲν εἴμεθα ἀπόγονοι τῶν πιθήκων, εἶναι ἐκτεθηλυμένος... Πάει νὰ σκάσῃ κανείς!

— Κυρία Μονιέ!...

— Ἐσὺ πταίεις! Μὲ κάμῃς καὶ βγαίνω ἀπὸ τὸν χαρακτήρα μου. Καὶ αὐτό, κύριε, ἐξακολουθεῖ ἀπὸ ὀκτὼ μέρες ποὺ γρυνιάζομεν ἔτσι!

— Λοιπὸν μοῦ φαίνεται ὅτι φτάνει τόσο! Εἶναι φρονιμώτερον, πάτερ Μονιέ, νὰ ἀναβάλῃς τὸ ζήτημα ἀντὶ νὰ ξεσπάσῃς σὲ κάμιὰ ἀνοησία... καὶ θὰ τὸ κατωρθώσῃς ἂν ἐξακολουθεῖτε τοιουτοτρόπως. . . Στὴν θέσιν σου, νὰ τί θὰ ἔκαμνα; Ἀντὶ νὰ ἀφισθῇτῶ τὸν Μουλὲν θὰ ἐπωφελούμην ἀπὸ τὴν εὔπλαστον φύσιν του διὰ νὰ τὸν ζυμώσω ὅπως θέλω· ὡς ὑποψήφιος θὰ ἦναι εὐπειθὴς καὶ θὰ συμμορφώνεται μὲ ὅλα διὰ νὰ φανῇ εὐχάριστος. Παρατηρεῖς; ἡ μεγάλη τέχνη τῆς ζωῆς εἶναι νὰ ξεύρῃ κανεὶς νὰ ἐπωφελῆται ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει. Ἀμφιβάλλεις διὰ τὴν δραστηριότητα . . . διὰ τὸ θάρρος τοῦ κ. Ὀκταβίου; Ἔκαμε τίποτε ποὺ νὰ αἰτιολογῇ τὴν ἀμφιβολίαν σου ταύτην;

— Ὄχι.

— Τότε εἰς τί βασιζόμενος τὸν κρίνεις τόσο δυσμενῶς;

— Βασίζομαι..βασίζομαι εἰς τοὺς τρόπους του, εἰς τὰ κινήματά του ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε τὸ ἡρωϊκόν.

— Δὲν εἶναι ἀρκετόν. Μὲ λίγη δικαιοσύνη χρεωστεῖς νὰ περιμένῃς νὰ ἰδῇς αὐτὸν τὸν νέον ἀπέναντι κινδύνου. Ἐὰν φερθῇ γενναῖος, ἀναγνωρίζεις τὸ λάθος σου καὶ τὸν σφίγγῃς τὸ χέρι. Ἂν ὑποκύψῃ τὸν στρέφεις τὰ νῶτα, ἡ κόρη σου, ἀπογοητευθεῖσα θὰ κάμῃ σὲ λίγο τὸ ἴδιο· διότι ἐὰν ὑπάρχῃ κάτι ποὺ οἱ γυναῖκες δὲν συγχωροῦν εἶναι ἡ ἀνανδρία. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ ὄνομά του συμφωνῶ μαζί σου ὅτι δὲν τὸ ἔφερε κανένας σταυροφόρος· ἀλλὰ, χωρὶς νὰ σὲ πειράζω, συμφωνεῖ πολὺ μὲ τὸ δικό σου. Μονιέ, Μουλὲν ἔχουν τὴν ἴδια ῥίζα. Σ' αὐτὸ ἐπάνω, σᾶς ἀφίνω νὰ σκεφθῆτε. Ἔχω δέκα ὥρων σιδηρόδρομον στὰς κνήμας καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὰς ξαπλώσω· τὸ γρηγορώτερον σ' ἕνα καλὸ κρεβάτι.»

Τὴν ἐπιοῦσαν ἀλλοίμονον! Ἡ βροχὴ ἔπεφτε ραγδαία καὶ τὸ χιόνι ἔλυωνε σὰν εὐλογία. Στὸ καλό, τὸ κυνήγι!... Πῶς ὁ φίλος Μονιὲ βλαστημοῦσε καὶ ξεφωνίζε εἰν' ἄλλο πρᾶγμα νὰ τὸ πῇς καὶ ἄλλο νὰ τ' ἀκούσῃς! Μετὰ τὸ γεῦμα μ' ἔφερεν εἰς τὸ σπουδαστήριόν του διὰ νὰ μὲ δείξῃ τὸ γράμμα ποὺ ἔγραψε πρὸς τὸν *προστατευόμενόν* μου.

«Συγγνώμην, δὲν προστατεύω αὐτὸν τὸν νέον σὲ συμβουλεύω μόνον νὰ τὸν προσέξῃς καλύτερα· τόσο μόνον.

— Λοιπόν, τὴν ἀκολουθῶ τὴν συμβουλήν σου, ἄκουσε τί τὸν γράφω:

«*Κύριε*,

«Ἡ προτίμησίς σας πολὺ μὲ κολακεύει, οὐχ ἧττον λυποῦμαι πολὺ διότι δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς δώσω τὴν χεῖρα τῆς κόρης μου...

— Μὰ αὐτὸ εἶναι τακτικὴ ἄρνησις!

— Περίμενε λοιπὸν νὰ γυρίσω τὸ φύλλο...

— Κακὴ ἀστειότης. Σκέψου πόσον θὰ τὸν πληγώσουν αὐτὲς οἱ γραμμές!

— Τόσο τὸ καλύτερο, θὰ κινηθῇ ὀλίγον τὸ αἷμά του.

— Ταλαίπωρος νέος! σὲ παρακαλῶ μὴν ἀρχίζεις ἔτσι τὸ γράμμα σου.

— Ὄχι, ὄχι, χίλιες φορὲς ὄχι! δὲν ἀλλάζω οὔτε γραμμή. Μὲ σκότισε πολὺ αὐτὸ τὸ γράμμα!...

— Ἂς ἀκούσωμεν τὴν συνέχειαν·

«... τὴν χεῖρα τῆς θυγατρός μου ἡ ὁποία εἶναι ἀκόμα πολὺ νέα διὰ γάμον· ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ τώρα, θὰ ἦναι εὐκολώτερον νὰ γίνῃ ὅταν ἡ Ματθιλδὴ φθάσῃ τὸ εἰκοστὸν ἔτος της. Ἐὰν ἐμμένετε εἰς τὰς διαθέσεις σας ἠμποροῦμεν τότε νὰ ὁμιλήσωμεν σοβαρῶς. Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ διὰ νὰ σᾶς ἀποδείξωμεν ὁποίαν σημασίαν δίδομεν εἰς τὴν προτίμησίν σας, ἡ κυρία Μονιὲ καὶ ἐγὼ θὰ εἴμεθα πάντοτε εὐτυχεῖς ὅταν ἡ δεσποσύνη θεία σας θὰ ἔχῃ τὴν καλωσύνην νὰ σᾶς συνοδεύῃ καὶ ὅταν ἀμφότεροι μᾶς περιποιῆτε τὴν τιμὴν τῶν ἐπισκέψεών σας. Καὶ μάλιστα θέλετε νὰ μὲ κάμετε τὴν ἔκτακτον εὐχαρίστησιν νὰ παρευρεθῆτε εἰς τὸ κυνήγι τῶν λύκων τὸ ὁποῖον διωργάνισα καὶ τὸ ὁποῖον ὁ ἐλεεινὸς βροχερὸς καιρὸς μὲ ἠνάγκασε ν' ἀναβάλω; Ἐὰν δέχεσθε, τηλεγραφικῶς θὰ σᾶς ἀναγγείλλω τὴν ὁρισθησομένην ἡμέραν.

Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταχείας ὑμῶν ἀπαντήσεως σᾶς παρακαλῶ νὰ ὑποβάλλητε τὰ σέβη μου εἰς τὴν δεσποσύνην θείαν σας καὶ νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῶν ἀρίστων ἡμῶν αἰσθημάτων».

Γ. Μονιὲ.

— Λοιπόν;

— Ἄριστα!

— Οὔρ! ἡσύχασε γιὰ δυὸ χρόνια! Ἡ ἰδέα σου ἦτο λαμπρά... Σὲ δυὸ χρόνια, τί γίνεται τί δὲν γίνεται!»

Μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρομείου, ὁ νέος Ὀκτάβιος ἀπηύθυνε τὰς εὐχαριστήσεις του εἰς τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν Μονιὲ, ἐδέχετο εὐγνωμόνως τὴν εἰς τὸ κυνήγι πρόσκλησιν, μόνον παρεκάλει τὸν κύριον Μονιὲ νὰ τὸν δανείσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ τουφέκια του καὶ μίαν ἀποσκευὴν κυνηγοῦ, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο μήπως ταράξει τὴν θείαν του, ὑποφέρουσαν ἀρκετὰ ὥστε νὰ μὴ εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸν συνοδεύσῃ καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἐμβάλλῃ εἰς ἀνησυχίαν μὲ τὰς κυνηγετικάς του παρασκευάς.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡ εἰρήνη ἐπανῆλθεν εἰς τὸν οἶκον· ἡ μάμη, ἡ μήτηρ καὶ ἡ κόρη ἐκτάκτως ἐπεριποιοῦντο τὸν γέρο Μονιὲ εὐγνωμονοῦσαι διότι δὲν κατέστρεψε τίποτε, καὶ ἐγὼ ὡς σύμβουλος εἶχα μεγάλην σημασίαν. Δὲν ἤξευραν τί νὰ μὲ κάμουν διὰ νὰ περάσω εὐχάριστα τὴν κακοκαιρίαν ποὺ μᾶς κάρρωνε στὸ σπίτι ὅλους.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ἐξεδόθησαν

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Μονόλογοι, Διάλογοι καὶ Δραμάτια.

(Δι' ἑορτὰς Σχολείων καὶ Οἰκογενειῶν).

Τιμᾶται δραχ. 2

(Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 2.)

Ἀπευθυντέον: Πρὸς τὸν κ. Ν.Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΝ ἐκδότην καὶ διευθυντὴν τῆς «*Διαπλάσεως τῶν Παίδων*» ὁδὸς Αἰόλου 119, εἰς Ἀθήνας.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ

ΤΑ

ΘΑΝΑΣΙΜΑ